

జీవిత చరిత్ర

నా సత్యాన్వేషణము-సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణ స్వయం చరిత్ర

సదాశివ సమారంభం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు కృప మహర్షి

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శ్రీకృష్ణ

శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాలాదే

గురు గౌరమ బుద్ధ

గురు ఆదిశంకరాచార్య

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

గురు పీఠలక్ష్మీంధ్ర స్వామి

యోగి పరమహంస

అస్మదాచార్య పర్యంతం

గురు శ్రీలింగ స్వామి

గురు లాహిరి మహాశయి

గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమ్మ శారదాదేవి

గురు వివేకానంద

గురు సాయి బాబా

గురు ఆరబింద్

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు చక్రవర్తి ప్రభుపాద

గురు మళయాళస్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చంద్రకేశవర పరమారాధ్య

వందే గురుపరంపరాం...

నన్ను “నేను” తెలుసుకోవటానికి

నన్ను “నేను” మార్పుకోవటానికి

“నేను” గా ఉండటానికి

మరియు అత్యుత్తమ జీవన విధానానికి

కావలసిన భక్తి,జ్ఞాన,కర్మ,ధర్మ సమాచారం ఒకేచోట తెలుగులో ఉచితంగా!

సాధారణంగా వేదాంతం తెలుసుకోవాలనే కోరిక వుంటుంది, కాని గ్రంథాలు అందుబాటులో లేవు. ఇంకొకరి దగ్గర గ్రంథాలు వుంటాయి, కాని జిజ్ఞాసువులకి ఎక్కడ ఉన్నవో తెలియదు. అలాగే కొన్ని లైబ్రరీ లో కొన్ని రకాల పుస్తకాలు మాత్రమే లభ్యం అవుతున్నాయి, అంతేగాక విలువైన గ్రంథాలు సరైన సంరక్షణ లేక కనుమరుగైపోతున్నాయి, కనుక మన అందరి కోసం భారత ప్రభుత్వం పురాతన ఆధ్యాత్మిక గ్రంథాలను సంరక్షించే నిమిత్తం ఎంతో శ్రమతో కంప్యూటరీకరణ ద్వారా ఒక చోట చేర్చుతూ ఆన్ లైన్ చేయటం జరిగింది. ఇటువంటి విలువైన జ్ఞాన సంపదను మరింత సులభంగా అందుబాటులోకి తీసుకురావటానికి సాయి రామ్ సేవక బృందం ఉడతా భక్తి గా ఇప్పటివరకే దాదాపు 5000 పుస్తకాలను వివిధ వర్గాలుగా విభజించి PDF(eBOOK) రూపంలో ఆన్ లైన్ లో ఉచితంగా అందించటం జరిగింది. కనుక ప్రతి ఒక్కరు ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోగలరు. ఇందుకు సహాయం అందించిన భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా <http://www.new.dli.ernet.in>), ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్(<https://archive.org>), గూగుల్ వెబ్ సైట్(<https://www.google.co.in>), మైక్రోసాఫ్ట్ వెబ్ సైట్(<http://www.microsoft.com>) కు మేము ఋణపడివున్నాము.అలాగే ఇటువంటి బృహత్తర కార్యక్రమానికి పెద్ద మొత్తం లో గ్రంథాలను అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమునకు కూడా మనం ఋణపడివున్నాము. సాయి రామ్ సేవక బృందం కోరుకొనేది ఒక్కటి, ప్రతి ఇల్లు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన గ్రంథాలతో నిండిపోవాలన్నదే మా కోరిక.

ఈ గ్రంథాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

- 1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: <http://www.new.dli.ernet.in> లేక <http://www.dli.ernet.in>
- 2) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్: <http://www.sairealattitudemanagement.org>
- 3) సాయి రామ్ గూగుల్ సైట్: <https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement>
- 4) ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్: <https://archive.org/details/SaiRealAttitudeManagement>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞం పై గల సలహాలు,సూచనలకు సేవక బృందాన్ని సంప్రదించుటకు: sairealattitudemgt@gmail.com

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సమాచారం: <https://www.facebook.com/SaiRealAttitudeManagement>

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సంబంధ వీడియోలు: <https://www.youtube.com/user/sairealattitudemgt>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞంలో ప్రతి ఒక్కరు పాల్గొని, ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకొని,మీరు సంతృప్తులైతే మరొక సాధకునికి, జిజ్ఞాసువులకు మార్గం చూపించగలరని ఆశిస్తున్నాము. మీరు చదువుకోవటంలో ఏమైనా ఇబ్బంది కలిగితే సేవక బృందంను సంప్రదించగలరు. ఒకవేళ మా సేవలో ఏమైన పొరపాటు వస్తే మన్నించగలరు.

ఈ గ్రంథపు భారత ప్రభుత్వ డిజిటల్ లైబ్రరీ గుర్తింపు సంఖ్య: 2020010004954

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన ప్రచారార్థం ఉచితంగా eBook రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఈ గ్రంథముపై వ్యాపార,ముద్రణ హక్కులు రచయిత,పబ్లిషర్స్ కి గలవు, కనుక వారిని సంప్రదించగలరని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

SaiRealAttitudeManagement(SAI RAM) - సాయి నిజ వ్యక్తిత్వ నిర్వహణ(సాయి రామ్)

*** సర్వం శ్రీ సాయినాథ పాద సమర్పణమస్తు ***

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

<http://www.new.dli.ernet.in>

Digital Library of India: Inc. X

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with
CMU, IIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home Vision Mission Goals Benefits Content Selection Current Status People Funding Copyright Policy FAQ RFP

Books Journals
Newspapers
Palm-Leaves (Manuscripts)

Title:

Author:

Year: to

Subject: Any Subject

Language:

Scanning Centre: Any Centre

[Presentations and Report](#)
[Statistics Report](#)
[Status Report](#)
[Feedback](#) | [Suggestions](#) |
[Problems](#) | [Missing links or](#)
[Books](#)

Click [here](#) for PDF collection
DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

[Click Here to know More about DLI](#) ^{New!}

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
<ul style="list-style-type: none">Rashtrapati BhavanCMU-BooksSanskritTTD TirupathiKerala Sahitya Akademi	<ul style="list-style-type: none">INSA	<ul style="list-style-type: none">Times of IndiaIndian ExpressThe HinduDeccan HeraldEenaduVaartha	<ul style="list-style-type: none">Tamil Heritage FoundationAnnaUniversity ^{New!}

Title Beginning with.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z					
Author's Last Name																														
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z					
Year																														
1850-1900					1901-1910					1911-1920					1921-1930					1931-1940					1941-1950					1951-
Subject																														
Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...																						
Language																														
Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu																						

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

“దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్టమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం” అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని జళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజూ పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్చాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నీ కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన ‘ఇచ్చ’ (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. “నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది” అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

డాక్టరు సర్వేపల్లి
రాధాకృష్ణ పండితుని
“నా సత్యాన్వేషణము”

[“My Search for Truth.”]

స్వీయచరిత్ర

*

ఆంధ్రీకర్త:

శ్రీ బులుసు వేంకటేశ్వర్లు ఎం.ఏ.,

భారతీయతత్వశాస్త్ర గ్రంథానువాదకులు

*

సర్వస్వామ్య }
సంకలితము. }

1957.

{ మూల్యము
రూ 2/- }

డాక్టరు సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణుడు.

శ్రీ. శే. సర్వేపల్లి శివకామమ్మగారు
(రాధాకృష్ణ సతీమణి)

విషయసూచిక

- i సంస్కరణ
- ii విషయసూచిక
- iii విజ్ఞప్తి
- iv అనువాదకుని వాక్యములు

పుట

౧. బాల్యదశ	1
౨. గృహజీవనము	4
3. తత్త్వము : మతము	6
౪. జీవిత సమస్యలు	43
౫. టోకియో ఉపన్యాసము	65

విజ్ఞప్తి

డాక్టరు సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణ పండితుల Indian Philosophy అనుగ్రంథమును “భారతీయ తత్వశాస్త్ర”మను పేర అనువదించుటకుముందే శ్రీ బులుసు వేంకటేశ్వరులు ఎం. ఏ; గారు శ్రీ రాధాకృష్ణుల హిబ్బర్టు మహాపన్యాయములఁ గొన్నిటిని- “Idealist View of Life”ను “జీవిత పరమార్థ దృష్టాంతము”అను పేర- “My Search for Truth”అను గ్రంథమును “నా సత్యాన్వేషణ”మనుపేర - నిదివఱకు రచించియున్నారు. ప్రాకృశ్చిమ తత్వశాస్త్ర సారస్వత ప్రపంచమున నద్వితీయస్థానము నాక్రమించిన శ్రీవారి భారతీయతత్వశాస్త్రమును బ్రకటించు భగీరథప్రయత్నమున నిమగ్నులమై యితర లఘుగ్రంథములఁ బ్రకటించుటలో మే ముపేక్ష వహించితిమి.

భారతీయ తత్వశాస్త్రమును మేము ప్రకటించుటయు, దానికి ఢిల్లీ సాహిత్య అకాడమీవారి 1953-55 సంవత్సర మహోత్తమాంధ్రగ్రంథ బహూకృతి లభించుటయు, యావదాంధ్రజాతికిని గర్వకారణమైనది. కాలక్రిమమున రాధాకృష్ణ పండితుల గ్రంథపరివరల యాంధ్రీకృతులఁ బ్రకటింపఁ గృత నిశ్చయులమై మాచేత సిద్ధముగ నున్న “నా సత్యాన్వేషణము” నిపుడు ప్రకటించితిమి.

శ్రీ వేంకటేశ్వరుల వారి యాంధ్రీకరణశక్తి మేము కొని
 యాడఁదొడఁగుట సూర్యుని దివ్యతోఁ జూపఁగడఁగుటయే.
 ఏవిధమగు ప్రతిఫలము మానుండి కోరకయే వారు రచించిన
 “నా సత్యాన్వేషణము” “భగవద్గీత” “జీవిత పరమార్థదృష్ట
 థము” ప్రకటింప ననుమతి మాకొసంగిన శ్రీ వేంకటేశ్వరులు
 గారికి మేమెంతయో కృతజ్ఞులము. మిగిలిన రెండుగ్రంథ
 ములు, మేము త్వరలోనే ప్రకటింపఁగలమనియు నివియేకాక,
 మఱికొన్ని రాధాకృష్ణ కృతులను మేము ప్రకటింపనున్నార
 మనియు మనవిచేయుచు ఈగ్రంథపరంపర నాంధ్రులమితముగ
 నాదరింతురని విశ్వసించుచున్నాము.

హేవిలంబి }
 సంవత్సరాది }

విభియులు,
 ప్రకాశకులు

అనువాదకుని వాక్యములు

మానవజీవితములో రుచికరములైన విషయము లనేకములున్నవి. సర్వప్రాణికోటికిని పరమగమ్యమైన పరమసత్యమును దెలిసికొనుటకై మానవుడు చేయుసత్యాన్వేషణ మను మహాకార్యమత్యంతరుచికరమైనది. సత్యమే సుందరమైనది, సర్వశివంకరమైనది, శాశ్వతమైనది. అట్టిసత్యసందర్శనైకబద్ధమైన జీవితకార్యక్రమము, సత్యమువలెనే నిత్యసౌందర్యమాధుర్యధుర్యమైనది.

సత్యమనగా నిర్గుణబ్రహ్మస్వరూపము. సత్యసాక్షాత్కారమనగా నీశ్వరసాక్షాత్కారము. మన జీవితమునకే కాక, సర్వప్రపంచమునకు హేతుభూతమగు మూలకారణస్వరూపము, సత్యస్వరూపమునైన పరమేశ్వరు నెఱుంగయత్నింపని మానవజన్మము ఘట్రమైనది. మానవకోటి చేయు సర్వవ్యాపారములకు నేకైక లక్ష్యము దుఃఖ నిర్మూలనము; సుఖప్రాప్తియు నైయున్నవి. సుఖమనుశబ్దమునకు సంపూర్ణమగు నిర్వచనమవసరమై యున్నది. ఏది దుఃఖసమ్మశ్రితముకాదో, ఏది నిరవధికము, నిత్యము నైనయానందము నిచ్చునో యదే నిజమగు సుఖమని చెప్పవచ్చును. ఈనిర్వచనము ననుసరించి చూచినచో, బెక్కువిషయములు సుస్పష్టము లగుచున్నవి. మన మనుభవించు దేహేంద్రియసంజాత మగుసుఖము

తాత్కాలికము, చుట్టూరముననున్నదగుటచేఁ బరిత్యజింపఁ దగినది. అట్లే బాహ్యవస్తువాహనాదికసంబంధ మగు నానందము. అట్లే పరాధీన మైనది లేక పరతంత్ర మైనదియు సుఖ మన రాదు. ఈవిధముగాఁ బరిశీలించుచుఁ బోవునెడ, సుఖ మనునది కేవలాత్మజ్ఞానసిద్ధిచే లభించునదే కాని యింకేవిధమునను లభింపదని తెలియఁగలదు.

మనకు జీవితములో నొసఁగఁబడిన బాహ్యభ్యంతరశక్తు లన్నియుఁ గేంద్రీకరించి సత్యాన్వేషణార్థ ముపయోగించుచోఁ గొన్ని వేలజన్మములలో సత్యసందర్శనము ప్రాప్తింప వచ్చును. “మనుష్యాణాం సహస్రేషు, కశ్చిద్యతతి సిద్ధయే, యతతామపి సిద్ధానాం, కశ్చిన్మాం వేత్తి తత్త్వతః” “సిద్ధి పొందునిమిత్తము వేలకొలది జనులలో నొక్కఁడుమాత్రమే యత్నించును. అట్లు యత్నించిన వేలకొలదిజనులలో నొక్కఁడు నన్నుఁ దెలిసికొనున”ని శ్రీ గీతావాక్యమై యున్నది. ప్రతి జీవియు నీలోకములోనికి వచ్చునప్పు డనఁగా జన్మించునప్పుడు గతజన్మసంచిత మైనకృషిఫలితములను మూటగట్టుకొని తెచ్చు కొనుచున్నది. అదియే మానవులలోని భిన్నతకును వైవిధ్యము నకును గారణమైనది.

శ్రీ రాధాకృష్ణ పండితునివంటి సునిశిత మేధావి అనేక జన్మాంతరములలో చేసినకృషి ఫలితముగా వేదాంతవిద్యారణ్యమున జ్ఞానకేసరియై సంచరించు సామర్థ్యమును గర్భమున ధరించి జన్మించే సనుటలో ససహజ మేమియును లేదు. అందు లకే ఆయన చెప్పినాఁడు; “నాజీవితములోని నిర్మయము లొక

పథకము ననుసరించి జరిగినవి;... అట్టి నిర్ణయము జరిగినప్పుడు, నావ్యక్తిగతములు కాని యుద్దేశములకొరకు నన్నొక అదృశ్యమైన దివ్యహస్తము నడపుచున్న దని గ్రహించితిని". ఇది మిక్కిలియధార్థ మైనవిషయము. రాధాకృష్ణపండితుడు రచించిన గ్రంథరాజములవలనను, దేశదేశముల నాతడు చేసినప్రసంగములవలనను, నడపిన ప్రఖ్యాతసంస్థలవలనను, అధిష్టించి, నిస్తులసామర్థ్యముతో నిర్వహించిన మహాన్నత పదవులవలనను, భారతీయవిజ్ఞాన విఖ్యాతి, ఖండఖండాలరములలో వెలసి, ఆధ్యాత్మికతత్వరంగమున భారతీయబ్రహ్మర్షి వాణికి జగద్గురుత్వము సంపాదించినది. శ్రీ రాధాకృష్ణపండితునకు సాటి లేనిమేటినాగరిక లోకాచార్యపీఠము లభించినది.

కైస్తవ కళాశాలలో నాతడు చదువుకొనుటయు, స్వమతదురభిమానపూరితు లగుకొందరు కైస్తవప్రచారకులు హిందూధర్మతత్వములనే తూలనాడుచుండుటయు గమనించిన తాటస్థము రాధాకృష్ణపండితుని దృక్పథములోఁ బ్రచండ పరివర్తనమునకుఁ గారణమై, ప్రాచ్య పాశ్చాత్య మతతత్వ ధర్మ సర్వవిజ్ఞాన సమగ్రపరిశీలనమున కాతనిచిత్తము నాయత్త మొనర్చినది. కువిమర్మకులకు సమాధానము లిచ్చుటకుఁ గూలంకషపాండిత్య మవసరము లేదు. కాని, రాధాకృష్ణ పండితుడు కైస్తవమతప్రచారకుల దుర్విమర్శనముల ఖండనము మాత్రమే తనలక్ష్యముగాఁ జెట్టుకొనిన లఘుదృష్టి గలవాడు కాదు. తా నొక సత్యాన్వేషణైకబద్ధమైన ఉత్తమతత్వజ్ఞాన గలిగి, ఒక్కకలముగీటుతో, స్వ, పర,

ప్రాకృతమూది బాహ్యభేదములను దుడిచిపెట్టి, మానవజాతి మానస మెట్లెట్లు చరిత్రాగ్రంథకాలమునుండియు సత్యము నెఱుంగ యత్నించి, యెట్టి భావములను ప్రకటించినదో, తెలియఁగోరుట మహాన్నతముజువర్తనాన్వితమైన నిష్పన్న నైతిక నిష్ఠ గలిగి, యాతఁడు తత్త్వప్రపంచ మానసకాసారమున రాయంచవలె నీదులాడినాఁడు. సకలతత్త్వముల నాతఁడు పరిశీలించునెడ “అకలుషదృష్టి-ఎదుటి భావము,” తప్పుదక్కిన నన్నియు మఱచి, యేతత్త్వమున కెట్టి స్థానము నీయవలెనో, అట్లేచేసి, స్వీయతత్త్వమునకేగాక. సర్వతత్త్వములకు నిజమగు సేవయొనర్చినాఁడు. అభినవనాగరిక సభ్యసృష్టించుము నెదుట నాతఁడు కేవల హిందూతత్త్వవేత్తయై మాత్రమే నిలువలేదు. విశ్వపరమార్థజ్ఞున కోశాగార సంరక్షకుడై, సర్వాస్తికలోక మసకశంకములఁ బాపి, స్వచ్ఛదైవవిశ్వాసమును, యుక్తప్రయోజనైకాభిలాషను సుప్రతిష్ఠితమొనర్చినాఁడు. ఆతఁడు ఒక గొప్పవిజ్ఞానవేత్త సర్థము చేసికొనవలెనన్నచో, నాతనిస్థానమున మనము నిలిచియున్నట్లు భావించుచుమాదరబుద్ధి గలిగి, ఆతనికిఁ గల విషయపరిజ్ఞానమును, విశ్వాసములను. ఆవేశములను మనవిగాఁ జేసికొనవలెను,” అని చెప్పినాఁడు, ఇట్లు సమాదరబుద్ధిచో నాతఁడు ప్రతితత్త్వవేత్త భావములను బరిశీలించినాఁడు. ‘భారతీయతత్త్వశాస్త్ర’ రచనాసంతరము “నేఁడు భారతీయతత్త్వశాస్త్ర మొకప్రధానముగా సభ్యసంపదలసిన విద్యాశాఖగా గుర్తింపబడినది. ఎన్నెన్నోపీడియూ బ్రిటానికా సంపాదకులుగూడ (పదునాలుగువ ముప్పాఠము) దానికిఁ గొంత

భాగమును బ్రత్యేకించి, భారతీయ తత్వశాస్త్రమునుగూర్చి సన్నాకవ్యాసము వ్రాయు మని కోరి ర”ని రాధాకృష్ణుడు రచించెను.

పాశ్చాత్యవ్యనాగరికతలోని కేంద్రబోధముల నుద్ఘాటించుటలో శ్రీ రాధాకృష్ణపండితుడు సకలపశ్చిమఖండవిద్వద్వర్ణేష్వులహృదయములను నిశితముగా శోధించి నిస్సంశయముగాఁ బలికినాడు; “వ్యక్తిగతానుభవమునకుఁ జెందిన ఆంతరంగికప్రపంచమును దుడివివేయుటయే పురోభివృద్ధిలక్షణముగాదు. నైతికాధ్యాత్మికలక్ష్యముల ప్రభావము క్షీణించిన ప్రత్యక్షఫలితమే నేటి నాగరికత నెదుర్కొనుచున్న భయంకరోపద్రవము.”

రాధాకృష్ణపండితుడు చాలమందిదృష్టిలో నొకజగద్విఖ్యాత విద్వాంసుఁడే కాని, అనుష్ఠానవేదాంతి కాఁడనుభావము సరియైనది కాదు. బాహ్యుడంబరములతో నిమిత్తములేని పరమనిష్ఠాగరిష్ఠుఁడే రాధాకృష్ణపండితుడు. కొందరదృష్టిలో మతానుష్ఠాన మనగా బాహ్యసరణము. రాధాకృష్ణపండితుఁడంతరంగికముగా నీశ్వరపదార్థజ్ఞుడైనమర్పితమనస్కుఁడు, బాహ్యముగా తాకికోద్యోగపరతంతుఁడు. తత్త్వ మనగా గ్రంథవారాయణము గాని, సిద్ధాంతప్రవచనము గాని కాదు.” పూర్ణమానవ నిర్మాణము లేక సృష్టియే తత్త్వశాస్త్రలక్ష్యమని యాతఁడు రచించెను. మరియు నాతఁడు వ్రాసినాడు; “తత్త్వము నుచితరీతి సభ్యసించినచో, సది మన కపజయము

లలో, దుఃఖవిపత్పరంపులలో, దైన్యవిషాదములలో వజ్రక వత్తమై రక్షింపఁగలదు.”

పరమేశ్వరపదాబ్జాంకితమైన జీవితమీశ్వరా వేశితమై, యీశ్వరకార్యసాధన నిమిత్తమే వినియోగమై ధన్యమగును. శ్రీరాధాకృష్ణపండితుఁ డట్టి యీశ్వరాంకిత మైన జీవితము గల మహాత్ముఁడు. ఈమహాత్ముఁడు ప్రవృత్తిరంగమును విడువక యున్న కారణమున, లోకు లొకప్పుడు తొక్కిరిచే యని భ్రమింపవచ్చును. కాని, భగవత్పరతంత్రుఁడై లోకకల్యాణ కాంక్షతో సర్వలౌకికవ్యాపారములను నిర్వహించుటయే నిజ మగు కర్మయోగిలక్ష్యము. దీనినే శ్రీకృష్ణభగవానుఁడిట్లు నుడివి నాఁడు :

“తస్మాదసక్తస్తతతం కార్యంకర్మ సమాచర

అస్మాహ్యోచున్ కర్మ పరమాహ్నితి పూరుషః”

(భగవద్గీత)

భారతభూమి నేడు కర్మయోగులసేవ సపేక్షించి యున్నది. చలింపని ధార్మికనిష్ఠతో, దాము తరించి, యితరులకుఁ దరణోపాయమును జూపుకర్మవీరులు కావలసియున్నారు. నిష్కళంకమైన పారమార్థిక దృష్టితో, బ్రాహ్మచర్యవృత్తిల సన్నిఁ టిని పవిత్రమొనర్చి, నడపుటయే నేటి ప్రపంచమున కవసరమై యున్నది. మహాత్మాగాంధీ, రవీంద్రనాథ కవిపుంగ వుఁడు, తిలక్ మహాశయుఁడు, జవహరలాల్ నెహ్రూ పండి తుఁడు మున్నగువారు లోకశుభంకరు లగుకర్మయోగులు. రాధాకృష్ణుఁడు వేదాంతవిజ్ఞానసారముచే బావనమైన పరిశుద్ధ

చిత్తముతో నీశ్వరకార్యపరతంత్రుఁడగు ప్రశాంతకర్మయోగి. అందులకే యాతఁ డేవిషయమునుగూర్చి ప్రసంగించినను, దానికేంద్రసత్యమును, గాలపుములికితోఁ జేవను బైకిలాగు లావణ్యముతో మధురగంభీరములగు నూటిమాటలతో వెలి బుచ్చు చాకచక్య మాతనికి లభించినది. ఆతని వనుభవశూన్యములైన పండితుని చమత్కారవాక్యములు కావు; ఆతఁడు ప్రకటించుభావములన్నియు స్వీయానుభవాన్ని జ్వాలాతప్తములై కోందఱుకు లీనుచుబహిర్గములైన మేలిమి బంగారు తీగలే. “మానవుఁడు తన జీవితమునే నిత్యార్పణముగా జీవింపవలెను. అపరిశుద్ధము, అపవిత్రము, కుటిలము; భగ్నము నైనదేదియు నీశ్వరున కర్పింపరాదు. పశ్చాత్తప్తమైన పవిత్ర హృదయ సమర్పణమే నిజమగునారాధన మని” యాతఁ డుద్ఘాటించెను.

ఉన్నతసంస్కారమును రాధాకృష్ణుఁడు చక్కఁగా నిర్వచించినాఁడు. “దుర్బలుని, దీనుని పక్షమున నిలుచు సహజ ప్రకృతి ఉన్నతసంస్కారముగలవాని ముఖ్యలక్షణము,” మనకంటె నున్నతస్థితిలో నున్న, మహాత్ములను జూచి గర్వరాహిత్యమును, వినయమును, మనకంటె నికృష్టజలలోనుండి నిత్య విషాదపూరితములైన జీవితములు గల దీనజనకోటిని జూచి దహించుకొనిపోవు హృదయకోమలత్వమును, కృపారసమును, షొందుటే మనకర్తవ్యము. ఆర్తనాదము వినుటతోడనే-అది ఎవనిదైనను-ఎచటనుండి వచ్చినను - గుండె చివుక్కు మని పరితపించునాతఁడే పరమపూజ్యచరితుఁడు.” చిత్తశాంతి గలిగి, సర్వప్రాణులయెడ సహజభావము చూపు మానవత్వమే,

మానవజీవితమున జీవనార్హమైన దనియు, దానివిలువ ఆరోగ్యభాగ్యమునకంటె సధికమైన దనియుఁ దెలియనగు”నని రాధాకృష్ణవాక్యము. మఱియు నాతఁడు, “అంధకార బంధురములైన జీవితమందిరములలో దీపారాధన చేయు మహనీయులు పృథ్వీమండలసారభూతుల”ని పరోపకారపరీణతను గొనియాడి, “పరిశుద్ధప్రేమ యున్న చోట మానవుఁ డిచ్చునే కాని అప్పుడు. అది ప్రతిఫలాపేక్ష లేని ద”ని ప్రేమలక్షణ నిర్వచన మొనర్చినాఁడు. సర్వసమానత్వభావమును మాటలలోఁ బలుకుటయే కాక, క్రియాస్థితిలోఁ జూపవలె నన్నచో నిష్కలంకమై, జాజ్వల్యమానమై, సర్వప్రాణికోటి నాలింగన మొనర్చుకొనఁగల ప్రేమయే ప్రయోగసాధనము. బ్రహ్మస్త్రములు, అణ్విస్త్రములు ప్రయోగించినచో నసంఖ్యాకమైన ప్రాణికోటి భస్మముకాఁగలదు. పరిశుద్ధప్రేమాస్త్రప్రయోగముచే, సర్వప్రాణి శాంత్యానందములఁ జేకూర్చి జగత్కల్యాణము సాధింపవచ్చును. పరిశుద్ధప్రేమామృతరస మొలికించినచోట, శత్రుత్వము మిత్రత్వమై, ద్వేష మనురాగమై, బీడువారి బీటలు దీసిన కర్కశశిలా హృదయములు, కలకలలాడు నుద్యానవనములై, భూతప్రేతపిశాచాదికమునకు సృత్యనిలయమైన శ్మశానవాటిక, గంధర్వకామినీగాన సృత్యకేళి శృంగారారామమై ప్రకాశించును.

శ్రీరాధాకృష్ణపండితుని దివ్యవాగ్మృత ధారాపరంపరలలో నుండి యొక్కొక్కబిందువు నెత్తి రుచిచూప నారంభించుచో, నాయితొలివాక్యములు వేతొకగ్గింధమగును.

ఆపుణ్యమూర్తి పలికిన ప్రతివాక్య మొకమహోపదేశమే; సర్వోపనిషత్సారమును, సర్వతత్త్వరహస్యామృతమును జహ్వ గ్రమున నిలుపుకొనిన యామహానీయుని జీవితము విశ్వపావన మైనది; ఆపూజ్యచరితునివాణి విశ్వకల్యాణ పదమైనది. వాని జీవితము గణనాతీతమహావిశేష సమన్వితము. ఈచిన్ని గ్రంథములో నాతఁడు స్వీయచరిత్రమును చెప్పకొన నిచ్చగింపని ధోరణి ప్రత్యక్షము. కొన్ని వేలపుటలలోఁ జెప్పవలసిన వారి మహానీయజీవితము నీకొలఁదిపుటలలో ముగించుటయే వారి యాత్మప్రకటనవై ముఖ్యమును జూపును. కాని అచిరకాలములో మన కామహాత్ముని సమగ్రజీవితచరిత్ర లభించు నని యాశించెదము. ఇం దిటీవల శ్రీరాధాకృష్ణపండితుఁడు జపానురాజధానియైన టోక్కియోలో నొసఁగిన మహోపన్యాసరాజముఁ జేర్పఁబడినది. ఆంధ్రీసోదరులెల్ల రీరాధాకృష్ణచరితామృతము నాస్వాదించి చరితాథులగుదురుగాక !

ఇ ట్లు

అ ను వా ద కుఁ డు

నా సత్యాన్వేషణము

౧ బాల్యదశ

దక్షిణభారతమున చెన్నపట్టణమున వాయవ్యదిశలో నలుబదిమైళ్ల దూరమునందుఁ గల తిరుత్తని యనుపల్లెలో సెప్టెంబరు ఐదవతేదీని 1888వ సంవత్సరమున నేను జన్మించితిని. నా తల్లిదండ్రులకు నేను రెండవబిడ్డను. నాతల్లిదండ్రులు పూర్వార్చార పరాయణులు. జన్మముయొక్కగాని, సంపదయొక్కగాని అవకాశ ప్రయోజనములు నాకు లేవు. పుణ్యక్షేత్రములని ప్రసిద్ధిపొందిన తిరుత్తని యందును, తిరుపతియందును నాబాల్యము సంద్రెండు సంవత్సరములు గడచినవి. నాకు జ్ఞానము వచ్చిననాటినుండియు, అనిత్యమైన బాహ్యప్రపంచదృశ్యముల వెనుక మన కగోచరమైన యింకొక ప్రపంచముయొక్క అస్తిత్వసత్యత్వములందు నాకు దృఢవిశ్వాస ముండెడిది. దానికిఁగారణము నాకుఁ దెలియదు. అట్టి యధ్యాజగత్తును మనము మన యింద్రియములచేఁగాక మనస్సుతోడనే గ్రహింపఁగలము. నాకు దారుణకష్టములు సంభవించినప్పుడైనను ఈవిశ్వాసము చలింపలేదు. నా కేకాంత వాసమన్న నభిలాష యుండెడిది; కారణము ధ్యానపరమైన నా చిత్తసంస్కారమే కానోవును. నా బాహ్యప్రవృత్తితోపాటు,

నాలో, నాకిష్టమగు నేకాంతవాసము నిచ్చునాంతరంగిక జీవితము కూడఁ బెంపొందుచు వచ్చెను. గ్రంథములు, అవి ఆవిష్కరించుదృశ్యములు, అవి కలిగించు స్వప్నములు, మొదటి నుండియు, నిత్యములై నా కెడతేగని మిత్రిములై యుండెడివి. నాకు బాగుగా చనవైనవా రొకరో యిద్దరో కానియెడల నితరులతోఁ గాలము గడపవలసివచ్చుటకు నేను గొంతప్రియత్నము చేయవలసివచ్చెడిది. కాని అనసరము వచ్చినయెడల నేవ్యక్తితోనైనను, అల్పుఁడుగానీ, అధికుఁడుగానీ, యువకుఁడుగానీ, వృద్ధుఁడుగానీ, వానితోఁ గలిసిపోయి తన్మయత్వమందు విచిత్రమైన నేర్పు నాకుఁ గలదు. నేను ప్రధానముగా మోమోటము, గలిగి ఏకాంతముగా నుండగోరువాఁడనైనను, నలుగురతోఁ, గలిసిమెలసి యుండు మిత్రప్రియుఁడనని నన్నుఁ దలఁతురు. నా నివృత్తిలక్షణము, నాసమాజజీవనాభిలాషయుఁజూచి మిత్రులు నాతత్త్వము దురవగాహమైన దను విఖ్యాతిని గలుగఁజేసిరి. మఱియు నేను నిరుత్సాహి ననియు, పెంకిపట్టునలగలవాఁడననియు దలఁచుట నాకాశ్చర్యమును గలుగఁజేసెను. ఏలన, వానికి న్యతిరేకలక్షణములే నావని నే నెఱుఁగుదును. సుదృఢ, ప్రచండోద్యోగ భావములు నాకుఁ గలవు కాని నేను వానిని బైకిఁ జూపను. నేను దుగ్బలములైన నరములుగలిగి, మిక్కిలి దురభిమానముతోఁగూడిన ఆవేశపూరితుఁడను. ఈవిధముగా, చంచలము, దురభిమానపూరితమునైన స్వభావముతోపాటు సామాన్యబుద్ధిశక్తిని గలిగిన నాజీవిత మింకను నిరర్థకమై చెడకుండుటకుఁ గారణము, నాయదృష్టమనియే చెప్పవలెను. గ్రంథ

ప్రచురణకర్త నాయీఆత్మకథావ్యాసమును గోరినచోఁ గోర
వచ్చును. ఉన్నతపదవి నీయవలయు నుద్యోగస్థులపట్టికలోని
నామములపైఁ దన నిశితదృష్టిని సారించి నెపోలియన్ ఒకనామ
మున కెరుగుగా “ఈతఁ డదృష్టవంతుఁడా?” యని వ్రాయు
చుండెడు వాఁడట ! నా కదృష్ట మున్నది. ఇంతవఱకు నాయదృ
ష్టమే నన్నుఁ గాపాడినది. లెక్కకుమీరిన తాతిగుట్టల మధ్య
మునఁ బోవుచున్నది. నాజీవితనౌకను నడపుచున్న యొక కర్ణ
ధారి గలఁడని నానమ్మకము. ఈతాతిగుట్టల డీకొని పెక్కుజీవిత
నౌకలు భగ్నములైపోయినను, నాది మాత్రము ప్రమాదము
లేకుండ నడచుచున్నది. నాజీవితములోని నిర్ణయములన్నియు
నొకప్రణాళిక ననుసరించి జరిగినవనియు, నట్టి సందర్భములో
నొకనిశ్చయము చేసినపుడు, నావ్యక్తిగతములైన ఆశయము
లతో సఁబాధములేకుండ నేనో కొన్నిలక్ష్యముల సిద్ధినిమిత్తమై,
అగోచరమైన ఒకహస్తము నన్ను నడపుచున్నదనియుఁ దోచి
నది. అనఁగా దేవునికి నాపైని ప్రత్యేకాభిమానమున్నదని నటించు
వాఁడనుగాను. పరమేశ్వరునకు, మానవులనుగూర్చి, వ్యక్తి
గతమైన అభిమానమును, లలితమైన శ్రద్ధయుఁ గలవనియు,
భగవానుని ప్రేమ వ్యక్తిగతము, అనవద్యము, హృదయపూర్వ
కము ననియుఁ జెప్పవచ్చును. దీనిని మించిన ప్రత్యేకాభిమా
నము నాతఁడు మనకుఁ జూపెననుట హేతువిరుద్ధభావము.
జీవితములో నేను బొందినస్వల్పవిజయమునకుఁ గారణము, నా
యదృష్టమో లేక, యీశ్వరుఁడు వెనుకనుండి నన్ను నడపించు
టయో యని చెప్పుదును, గాని, నాకుఁ గలిగిన అపజయము

లకు దురదృష్టమునుగాని, పరిస్థితులనుగాని కారణములుగాఁ జెప్పి నిందించువాఁడనుగాను. నేను గాంచిన జయపరంపరకు నేనే పూర్తిగాఁ గర్తనుగాను. కాని నేనొర్చిన దోషములు మాత్రము, చాలవఱకు, నాదౌర్బల్యమూర్ఖత్వముల కారణముననే సంభవించెనందుచు.

౨ గృహజీవనము

తాను ప్రేమించిన భార్యయు, దసయభిరుచి కనుకూలమైన వృత్తియు లభించిన మానవుఁడు ధన్యజీవి యని హెగెల్ చెప్పిన వాక్యములు నేను వయసువచ్చిన వెనుక జ్ఞప్తికిఁ దెచ్చుకొనుచుండువాఁడను. రాజకీయముతోడను, వ్యాపారముతోడను, కాంతాకాంక్షతోడను, పదవీవ్యామోహముతోడను, జీవితమును అసవప్రతిను మగవారు పూర్తిగా త్రాగివేయుచుండఁగా, అమాయకురాండు, వాస్తవికతకు సమీపవర్తినులు నైనస్త్రీలు, పునరుక్తమైన నిత్యదైనికచర్యలే జీవితము కాఁజాలదని గుర్తింతురు. వా రెక్కు వనిగూఢము, పారమార్థికమునైన సత్యము నారాధింతురు; ఈదృష్టితోఁ జూచుటచే వారికి జీవితమనఁగాఁ దాత్కాలికము క్షుద్రీము నైనదిగాదు. అర్థవాదులకును, పరమార్థవాదులకును మధ్యమందు జరుగుచున్న పోరాటములో, అనఁగా, మనము మన యింద్రియములతో స్పృశించి, అనుభవించుటకు పీలైనవస్తువులే సత్యములని నమ్మువారికిని, అంతేకాక, పారమార్థిక సత్యప్రయోజనములను గూడ నమ్మువారికిని జరుగువివాదములో, భారతీయనారీమణు

లెల్లప్పుడు పరమార్థమును సమ్మతాపక్షముననే నిలిచి యుండుట సుప్రసిద్ధవిషయమై యున్నది. మన నిత్యజీవితములో ముఖ్యభాగము నాక్రమించు సామాన్యవిషయములకు, భారతీయనీతిలు తమప్రవచనముచేగాక, ఆచరణము చేతను మాటలచేగాక జీవితమునేతను, గంభీరార్థములను గల్పించుచున్నారు. నాతరము వారిలో, నాకులమునకుఁ జెందినవారు పెక్కుమంది, పశ్చిమదేశములలో వలెగాక, మిక్కిలి పిన్నవయసులోనే వివాహమాడిన మాట నిజమేకాని, యీబాల్య వివాహము లపసవ్యఫలితముల నిచ్చియుండలేదు. హిందూ ధర్మము సనుసరించి, భార్యయొక్కలక్ష్యము, మహోన్నతము, కఠిననియమాన్నితమునైనది. ఈలక్ష్యమింకను పెక్కుమంది అమాయకురాండ్రైన హిందూసతీమణులు లనుసరించుచున్నారు. “ఆతఁడు ధర్మపత్నివ్రతుడు గాకున్నచో నేను ధర్మపత్ని నేయగుదును; ఆతఁ డతిచారియైనను నేను నిర్వికారచిత్తనగుదును. ఆతఁ డన్యకాంతారతుండైనచో, నేనాతనిరాకకై వేచియుందును” ఇట్టి అంధప్రాయమైన పతిభక్తిలో దోషమున్నచో, నీవిధమైన ప్రేమతోడనే మనలను ప్రేమించు భగవానునియందుఁ గూడ దోషమున్న దనవలెను. మనము క్షణికములైన యిహలోక సౌఖ్యములచే నలసి, తిరిగి వచ్చునందాక, భగవానుఁ డేయలనటగాని లేకుండ, నోర్పుతో మనకై వేచియుండి మనలను ప్రేమించును. మన మెవ్వరిని ప్రేమింతుమో ఆవ్యక్తియందలి లోపములను జయింపఁగల, చలనములేని పరిశుద్ధప్రేమయే దైవదత్తమైన గుణములలో గుణరాజమని చెప్పవచ్చును.

అత్యంతలలితము, గాఢానురాగపూరితమునైన భారతీయ దాంపత్యజీవితము, సాంఘిక నియమములలో సముచితములైన మార్పులుచేసిన యెడల నికను విశేషప్రయోజనసిద్ధి నందఁ గలదు. సంఘాచారములతో శాసనసభ లెట్టిజోక్యమును బెట్టుకొనని కారణముచే నీసాంఘికవ్యవస్థలు జడస్థి నందినవి. తమ దేహమనోభగ్నతనుండి తప్పించుకొనుటకు భారతీయనారీమణులకు వారి భర్తల అనుగ్రహమే రక్షణమై యున్నది. కాని ప్రస్తుతపరిస్థితులలో నిది చాదు.

3 తత్త్వము : మతము

నా పౌరధమికవిద్యయుఁ గళాశాల జీవితమును గూడ క్రైస్తవవిద్యా సంస్థలలోనే జరిగినది. క్రొత్తవిషయములు బాగుగా హస్తకొనుకలలో, బైబిలులోని ఉపదేశములతోఁ బరిచయము నాకు లభించుటేగాక, క్రైస్తవప్రచారకులు హైందవాచార విశ్వాసములపై విసరిన విమర్శలన్నిటితో నాకు సంపర్కము సంభవించెను. వివేకానందస్వాములవారి ఖండార సాహసయాత్రయు, వారి వక్తృత్వమును గలుఁగఁజేసిన 'నేను హిందువు'ననుగర్వము, క్రైస్తవ విద్యాసంస్థలలో హిందూ మతమునుగూర్చి చేయుచున్న దూషణములవలన, విఘాత మందినది. మనము తెలిసి ప్రతిదినాచరణములోఁ బెట్టుచున్న సర్వభారతీయ సంస్కృతితోడను నేటి మన ప్రపంచమునకు సజీవసంబంధమును నిలిపి రక్షించుచున్న హిందూసన్న్యాసులు, గురువులు, నిజముగా మతజ్ఞానశూన్యులని చెప్పట నాకెంతయు

దాస్యహముగా నుండెడిది. ప్రాచీనగృహస్థ సంప్రదాయములు మతాచారములు గలిగిన నిరక్షరాస్యులు. నిరుపేదలు నైన గ్రామజనులుకూడ, జగత్తు నావరించియున్న రహస్యాత్మ విజ్ఞానమునుగూర్చి, నాగరికులై సుఖలాలసులై, జీవితభోగానుభవములకై పెనఁగులాడు ధీమంతులకంటె నెక్కువ తెలిసినవారని నాకు గోచరించెను. సర్వకాలములయందు బుద్ధిమంతులైనవారికి జీవితమును నష్టత దృశ్యమును దర్శించుటచే గలిగిన సత్యాంశములు, యథార్థ విజ్ఞానసూత్రములు, హరికిఁ గరతలామలకములు. జీవిత మల్పకాల ముండును; సౌఖ్యము సంశయాస్పదమైనది; మృత్యు వందఱును సమానము; దర్మద్రుఁడనియు, ధర్మతీనాథుఁడనియు భేదములేదు. నిజమైన జ్ఞానము నార్జించుటనఁగా మానవుఁడు దన యజ్ఞానము నెఱుఁగుటయే. సర్వసంపదలకంటె సంతోషియే అధికమైనది. శాంతిగల చిత్తము జనసమాజము లిచ్చు సంస్తుతులకంటె నెక్కువ విలువ గలది. మూఢవిశ్వాసములుగల భారతీయకాంతకుఁ గొన్ని భయభ్రాంతు లుండవచ్చునుగాని, అనేక శతాబ్దములనుండి లభించిన శిక్షణాఫలితముగా, నామె ప్రజ్ఞావిశేషముల నధికముగాఁ బ్రదర్శించు సమకాలిక నాగరికవనితల కెవ్వరికిలేని. సమున్నత గౌరవము, కోమల సంస్కారము, ప్రసన్నహృదయము, విశ్వవిశాలదృష్టిని జూపఁగలదు. ఒకమారుమూలపల్లెనుండి బయలుదేరి తా నార్జించిన సర్వస్వమును, గంగాన్నానముకొఱకొ, జగన్నాథస్వామి దర్శనార్థమో, వ్యయించి కాశీక్షేత్రమునకో కైలాసగిరికొ పోవుటకై అధికప్రయాసలతోఁ గూడిన దీర్ఘ

ప్రయాణములు చేయుటకు వెనుదీయని యాత్రికుఁడు మానవుఁడుదరపోషణమునకు మాత్రమే జీవింపరాదను నిశ్చలాంతరంగిక విశ్వాసమును ప్రదర్శించును. అతివాదలక్షణాన్వితమైనది మన యుగము. తాను చూపు బాహ్యవేషాధిక్యమును నమ్మి, దేవుని, దేవతలను, ఉన్నతలక్ష్యములను, విలువలను నరుఁడు హేళన చేయును. ప్రాతపడిన యీమూఢవిశ్వాసముల నీయుగము గణింపదుకాని, చదు వెఱుఁగని హిందువులుమాత్రము మన తర్కబుద్ధి కందరాని మహాశయ చిహ్నములుగా వీనిని గ్రహింతురు. అందుచే వారు మనకు గర్హింపఁదగరు. ఆత్మవినాశకరములగు నంధవిశ్వాస దానులై నేటి భారతీయులు జీవించుచున్నారని నేనెఱుఁగుచును గాని, వారికిఁ బరమార్థ పరతంత్రత లేదనుట నేను నమ్మఁజాలను. నీవు దేవుని ప్రేమింపవలెను; పాపము చేయరాదు; ఆర్తులైనవారికి దయార్ద్రహృదయమును జూపి సాయపడుమని, తన సంతానమున కాత్మవికాసముగోరు తల్లి తనబిడ్డలందఱకు బోధించును. కాలమును మింగివేయు గణనా తీతపద్ధతులను మనము కనుఁగొనియున్నాము. ప్రాచీనవిశ్వాస మతియగు భారతీయుని పద్ధతి యేమాత్రము వివేకములేనిది కాఁజాలదేమో! శాశ్వతాశయములనుగూర్చి మననముచేయుటయుఁ బ్రజ్ఞానేత్రముచే దైవసాక్షాత్కారసిద్ధి గాంచుటయుఁ బరిపూర్ణత నార్జింపఁగోరి తచ్చాయలఁ దిరుగాడఁ గోరుటయు నికృష్టజీవిత మనుటెట్లు పొసఁగును?

మానవునితరాత్మ దేనిని పవిత్రమైన దానినిగా నెంచెనో, మఱియు నెంచుచున్నదో, దానిని గూర్చి యెన్నఁడు

నొక్క నిందావాక్యమును బల్కుటకు నామతదృష్టి అంగీకరింపలేదు. సకలమతములయెడ నిష్టిగౌరవభావము, అత్యుజ్జాన విషయములలో నిష్టి ప్రాథమికసత్యవర్తనము, బహుయుగాను భవమువలన, హిందూసంప్రదాయము, ప్రతిహిందూపుయొక్క రిక్తమాంసములలోఁ బ్రవహింపఁజేసినది. అనాదిగా హిందూ సంస్కృతికిఁ బ్రాణప్రదమైనది పరమతసహనము. వైదికాద్యులు, భిన్న మతోపాసకులగు ప్రజలతో సంపర్కము కలిగినపుడు, వెంటనే వారు నూత్నపరిస్థితులలో సామరస్యముఁ గూర్చుకొనిరి. సరుల మతభావములు, స్వీకరించి, సంస్కరించి, తన సాటిలేని స్వరూపమును నిర్మించి, తీర్చిదిద్దుకొనుటలో వైదికమతమున కమూల్యభావసంపదకు, నిరాఘాటమైన మహోత్సాహముచు సమకూర్చినవి. అన్యదేవతలయందు భక్తి శ్రద్ధలు గలవారైనను, పరోక్షముగాఁ బరమేశ్వరుని యందు భక్తి శ్రద్ధ లున్నవారనియే సుప్రసిద్ధమతగ్రంథమైన భగవద్గీత చెప్పుచున్నది. భగవంతునిగూర్చిన జ్ఞానమే మతమునకుఁ బరమసానము. భగవాన నిగూర్చి చెప్పనిద్ధాంతములు, ముక్తిపొందని ముముక్షువులకు సహకారులుగా నందును. అవి దేవునిఁ గొన్ని రూపములలోఁ గొన్ని గుణములు గలవానినిగాఁ జెప్పునేకాని, యాతని స్వస్వరూపమును జూపఁజాలవు. క్రైస్తవ ప్రపంచములో విశ్వజనకుఁడైన యీశ్వరుఁడు విశ్వజననిగా మధ్యయుగములలో మార్పునొందెను. మేరీదేవిని, “స్వర్గలోక రాజ్ఞి; సంకల్పమాత్రమున సర్వము నామెచేయఁగలద”ని వర్ణించిన విషయమే దృష్టాంతము. ఏసిద్ధాంతమును దేవుని సంపూర్ణ

ముగాఁ జెప్పఁజాలదు. మఱియు, మనమున్న వికాసదశ ననుసరించి, మనము గ్రహింపఁగలజ్ఞానము నిర్ణయింపఁబడును. తన సామర్థ్యము ననుసరించి, అల్పభావము గలవానికి సమున్నత సత్యము నుపదేశింపఁగాదు. జీవితము తనలోతు నెఱిగిన కొలఁదియు, మన కసమగ్రముగాఁ దోచినభావ మధికసమగ్రత నందుచుడును. నిజమైన గురువు, మన అంతర్దృష్టిని వికసింపఁజేయునేకాని, బాహ్యదృష్టిని మార్పుటకు యత్నింపఁడు. మన మతగ్రంథముల యుపదేశములను గూర్చి యాతఁడొక నూతన దృష్టిని మనకిచ్చును; “నామార్గమునే సర్వమానవులును బట్టుచున్నారు.” వివిధమతములును, పరస్పరశ్రద్ధతోఁ బోరుసల్పుచున్న శత్రుస్వరూపశక్తులుగావు; అవి ఒకే మహాకర్తవ్యమునఁ బనిచేయుచున్న సోదరకార్మికులవంటివి. ఏజాతియందును దన్ను గూర్చి సాక్ష్యమునిచ్చువారిని లేకుండ భగవానుఁడు చేసియుండలేదు. విహితవివేకముగల మానవులందఱిలో సర్వశక్తి సమన్వితుఁడగు భగవంతుఁడు సహజావిష్కారము పొందుచున్నాఁడని అలెగ్జాండ్రీయాక్లిమోటు అంగీకరించెను. ఇట్టి విశ్వాసములలోఁ బెంపొందిన నేను, నిజముగా మతాభిమానము గల జనులు—పెక్కు-మంది క్రైస్తవమత ప్రచారకులు నిస్సంశయముగా నట్టివారు—అత్యంతభక్తితో పూజించు నితరుల సిద్ధాంతములను దూలనాడుటను సహింపఁజాలనైతిని. ఈగర్హింపఁదగిన యాచారము, జీసస్ జీవితములోఁగాని, ఉపదేశములలోఁగాని యెచ్చటను లేదని నాయభిప్రాయమై యున్నది. అనంతరము కొందరు జీసస్ అనుచరులిట్టి యాచారమును ప్రోత్సహించిరి.

బైబిలులోఁ జెప్పబడినవిగాక మఱేయితర సత్యములైనను, పైశాచిక కథనములనియు, రాక్షస ధర్మములనియు ఆగస్టైన్ భావము. భిన్నమత సత్యచరిత్రలనము శ్రద్ధగాఁ జేసిన విద్వాంసులు దైవప్రకృతిములగు విషయములనుజూచి సంతసించిరి. దేవునిఁగూర్చిన సర్వసత్యములును దేవునియందే బీజరూపమున నున్నవి. ఒకేప్రకృతికజాతి కొకేదైవవాక్యావిష్కృతి గలదనుట దేవుని ప్రేమకు, ధర్మదృష్టికి విరుద్ధమైన ప్రసంగమగును. తమమతమే సంపూర్ణమత వికాససిద్ధిరూపమగు పుష్పరాజమనియు నందే యితర మతములన్నియు గర్భితములై యుండుననియుఁ జెప్పవాదము కొందఱు మతాసక్తచిత్తుల మధురస్వప్నము రాఁబోవు సూతనప్రపంచములో మత జ్ఞాన ధనకోశము మాహస్తములందే యుండు నను పిడివాదమునకుఁ దావులేదు.

హిందూమత మన నేమో అందేది సజీవమో, యేది నిర్జీవమో బాగుగాఁ దెలిసికొనుకోర్కెను, క్రైస్తవప్రచారకుల విమర్శరూపకమైన సవాలు నా కుదయింపఁజేసెను. నిదాముద్రితమైయున్న భారతదేశము కదలిక గాంచిననాటి వాతావరణముకూడ సానిశ్చయమును బలపఱిచెను. చెన్నపురి విశ్వవిద్యాలయములోని బి. ఏ. యమ్. ఏ; పాఠ్యప్రణాళికలలోఁ దత్త్వశాస్త్రశాఖకుఁ జెందిన విద్యాస్థలు, భారతీయతత్త్వ మత విజ్ఞానమును నేర్వనవసరము లేకుండెడిది. నేఁడైనను, భారతీయ విశ్వవిద్యాలయములలో భారతీయతత్త్వశాస్త్ర మల్పస్థానమును

పూత్రమే యాక్రమించుచున్నది. యమ్.ఎ. పరీక్ష కేర్పాటించిన నియమముల ననుసరించి, వేదాంతతత్త్వములో నీతికి స్థానము లేదను దోషాలోపణమునకు సమాధానముగానుండు నిమిత్తమై “వేదాంతమున నీతిశాస్త్రము” అనునొక వ్యాససంపుటిని దయారుచేసితిని. ఆ సమయమున (1908) నా యిరువదనయేట నేనొక విద్యార్థిగానుండి, గ్రంథ ముఖపత్రముపై నాపేరనొక పుస్తక మచ్చగుట నాకెంతయు నుద్రిక్తానంద హేతువైనది. కాని నేడు దానినిగూర్చి తలంచినచో, నందలి నా యనుభవ శూన్యమైన శబ్దప్రకటనోత్సాహము, నాకు లజ్జాహేతువై, దానిని నే నేల ప్రాసితినని విచారించును. కాని ఆశ్చర్యమేమనగా నాడు నా కాచార్యుడు, నేడు మదరాసు క్రైస్తవ కళాశాలా ధ్యక్షుడు, సుప్రసిద్ధ విద్వాంసుడును, మతవిద్యారంగమున నిశితమేధావియునగు ఎ.జి.హాగ్ పండితుడు నాకొక ప్రమాణ పత్రిక నిచ్చియున్నాడు. దానిని నేటికి నొక యమూల్య ధన ముగాఁ జూచుకొనుచున్నాను. ఆతఁడెట్లు వ్రాసెను; “ఎం.ఎ. డిగ్రీ నిమిత్త మీతఁడు తన రెండవ సంవత్సర విద్యాభ్యాస ములోఁ దయారుచేసిన వ్యాససంపుటి తత్త్వశాస్త్రప్రధాన సమస్యల నెఱిగి, క్లిష్టమైన వివాదగ్రస్తవిషయముల నతిసులభముగా వ్యక్తముచేసిన, అసాధారణప్రజ్ఞను, అంగ్లభాషలో సామాన్యులమించిన అధికారపండిత్యమును, ప్రదర్శించుచున్నది.” ఐనప్పటికిని నాటి వ్యాససంపుటియే నా నునిశ్చితాభిప్రాయములను జాలవఱకు వ్యక్తీకరించును. వివేకవిలసితమైన జీవితక్రమ ముగా మతము మాఱిపోవలెను. జీవాత్మ యీ ప్రపంచములో

నొక కారాగారవాసివలెనో, లేక యొకచోరునివలెనో గాక, స్వగృహములోపల సుఖముగా నుండఁగోరుచో, వ్యావహారిక జీవితమునకుఁ బునాదుల నింకను లోతుగా నిర్మించి సురక్షితములుగా నుంచవలెను. మతము వివేకవిలసితమైన సమాలోచనముగాను, ఫలప్రదమైన కార్యముగాను, విహితధర్మనిష్ఠితములైన సాంఘికసంస్థలుగాను వ్యక్తము కావలెను.

1909 ఏప్రిల్ నుండి, మదరాసు ప్రెసిడెన్సీ కళాశాలలో తత్త్వశాఖకు నన్నాచార్యునిగా నియమించినప్పుడు నేను తత్త్వ శాస్త్రబోధకుఁడుగా నుండి, భారతీయతత్త్వమతములనుగూర్చి దీక్షతోఁ జదువఁబూనితిని త్వరలో నేను మతమనఁగా స్వేచ్ఛా రూపమైన వ్యక్తిగతానుభవమనియు, దాని నింకొక పేరియనియు భ్రమింపరాదనియు, నది సీతికూడఁ గాదనియు, గాని మహాన్నత సీతిధర్మ సంప్రటిగా నది వ్యక్తమొనర్చుకొనుననియు నిశ్చయమునకు వచ్చితిని. మతము ముఖ్యముగా నాంతరంగికజీవిత సంబంధముగలది. నిరర్థకమైనట్టియు, మాంద్య నిరాశోపహతమైనట్టియు జీవితము నున్న తపథమునకు లేవనెత్తఁగల ఆత్మజ్ఞాన నిశ్చయము నిచ్చునదే మతము కావలెను. విలువలకు రక్షణము నిచ్చి, జీవితము సర్థవంతమొనర్చి, సాహసక్రియలలో ధైర్య ప్రదానముచేయు సుత్కృష్టప్రచూణము ననుసరించి మతమును బరిశీలింపవలెను. మన ఊహాబుద్ధిసంకల్పములకంటె నింకను లోలోపలనున్న ఆత్మలో మతముయొక్క మూలము లున్నవి. హృదయాకాశమున మిక్కిలిలోతైన ప్రదేశమును నిర్మలముగా

చూచుచో నందు దైవతత్వము ప్రతిబింబించును. ప్రీతరుపండితుఁడు “మానవహృదయములో నీశ్వరుఁ డనంతత్వము నుంచి నాఁడు. ఆనంతమైనదానిని గూర్చిన భావమే మతమున కాధారము.” అని పలికినాఁడు; మననేత్రములు చూచునట్టియు మన శ్రోత్రములు వినునట్టియు వానితో నీభావము తృప్తి నొందదు. దానిని వికసింపఁజేసినచో, భౌతికప్రపంచమునకు భిన్నమైన వేతొక సమున్నతలోకమును మనకుఁ బరిచయమొనర్చును. ఒకవ్యక్తి అధికనీతిమతి గావచ్చును; నిష్కపృథక్స్థానపరుఁడు గావచ్చును. విశ్వమంతయు నీశ్వరాధీనమై నడచుచున్నదరు నాశావిశ్వాసములను గలిగియుండనిచో నాతఁడు మతప్రియుఁడు గాఁడని చెప్పవచ్చును. మనలో మిక్కిలి శక్తివంతమైన బుద్ధికి సంతృప్తినిచ్చుటమాత్రమేగాక, మనప్రాణశక్తిచోఁచకమగు దైవసంపర్క స్పర్శనొసఁగి, మన స్వస్వరూపాన్నత్యము నెఱిగించి, మనము తరించునట్లు చేయఁగల యేపరమసత్యజ్ఞానము లేక అంతర్దృష్టి యున్నదో అదియే మతమని నిర్వచింపవలెను. ఈలక్ష్యమును సాధించుటకు, మిక్కిలి తీక్షణమైన ఆత్మసాధనము ధార్మికదీక్షయు నవసరములు. ఈశ్వరసాక్షాత్కారసిద్ధికిఁ బవిత్రహృదయము కావలెను. సత్యము నెఱుఁగుటకుఁ బాండిత్యము కాదు, చంటిబిడ్డ నిర్మలహృదయము వాంఛితము. దైవసాంగత్యమును జేకూర్చు చిత్తశుద్ధిసాధకమైన నిత్యానుష్ఠానమున కున్నతస్థానము గలదు. పరమావధిని జేరినవెనుక, ఆత్మ తేజోవంతమై, జీవితమునంతను ప్రకాశవంతమొనర్చి, ధర్మశీలశక్తి సమన్వితముగాఁజేయును.

హిందువుల ఆచార మెట్లున్నను, హిందూమతము మాత్రము ఇహలోకసంబంధికాదనికాని, కేవల పరలోక సంబంధిమాత్రమే యని కాని చెప్పరాదు. దాని ననుసరించి, మతలక్ష్యము జ్ఞానసిద్ధి లేక, దైవసాక్షాత్కారము; నీతిశాస్త్ర లక్ష్య మేమనగా, నగోచరమైన దైవజీవితములోనికి మానవ జీవితమును పునర్నిర్మాణముచేయుట. రెండు నొకదానితో నొకటి పె వేసికొనియున్నవి. అనంతమైన ఆత్మాస్తిత్వవిశ్వాసమే, లక్ష్యమును జేరుట కుత్సాహశక్తి నిచ్చును. అది ధర్మానుష్ఠానమునుగూర్చియు, బావనత్వమును గూర్చియు జాజ్వల్య మానమగు నాసక్తిని వెల్లడించును. ఆత్మకాంక్షయు ధర్మనిష్ఠాపరత్వమును గలిసి యుండును.

ఆర్యుడైన వానిచిహ్నము, పాండిత్యమును మతమును గావు; సుశీలమేయని మహాభారతములో నొకశ్లోకము చెప్పుచున్నది. భారతదేశములోఁ దత్త్వశాస్త్రమనగా మానవజీవితమునకు సంబంధములేని అవాస్తవికవిద్య కాదు. అది మానవ జీవితనిర్మాణములోఁ గలిసిపోవునట్లుగఁ జేయఁబడినది. తత్త్వజ్ఞానమును సాంఘికజీవితములో రూపింపఁజేయుయత్నమే భారతీయనాగరికత. విద్యత్పత్రికారాజములైన ఇంటర్నేషనల్ జర్నల్ ఆఫ్ ఎథిక్సు మానిస్టు. క్వెస్టు, మున్నగువానిలో నప్పుడప్పుడు నేను బ్రకటించిన వ్యాసములకు, హిందూమతము నీతివిరహితముగాదని చూపుట లక్ష్యమైయున్నది. తాకికసాధనములైన కుటుంబప్రేమ, దయ, మైత్రి, విధేయత, సద్విషయముల యెడఁ బూజ్యభావము మున్నగువానివలన నాధ్యాత్మికప్రయో

జన మిహలోకములో సాధింపఁబడును. నిజమగు మతప్రియునికి జీవితమంతయు నొకపవిత్రవిషయమే. జాతియొక్క సామాన్యస్థితిని బాగుచేయుటకును, పతితులు, దీనులు నగు ప్రజలకు ధైర్యోత్సాహముల నిచ్చురీతిగా సంఘమును దీర్చిదిద్దుటకును నేఁడు చేయుచున్నప్రయత్నములు హిందూమతమునకు విరుద్ధములుగావు సరికదా, అట్లుచేయుటే హిందూమతప్రబోధమై యున్నది.

హిందూమతముతోఁ గలిపి చెప్పఁబడు జగత్తుమిథ్యయను వాదమునందలి విశ్వాసము, నైతికనిష్ఠకు విరుద్ధమని విమర్శింపఁబడెను. నీతినియమాచరిణమునకు వ్యతిరేకముగా మాయాసిద్ధాంతమున కీవిధముగా నర్థముచెప్పట యుక్తము కాదు. ప్రపంచము పరమార్థముపై నాధారపడి, దానినుండియే వచ్చినదని మాయావాదము చెప్పును. జగ మెల్లప్పుడు మార్పునొందుచుండఁగా, సత్యస్వరూపము మార్పులేనిదని భావము. అందుచే జగత్తునకుఁ బరమార్థకృతఁడగు దక్కువస్థితియున్నది. ఎంతమాత్రమును జగదస్త్యము మిథ్యయనికాని, లేనిదనికాని భ్రమింపరాదు. మాయావాదపోషకుండగు శంకరుఁడు గూడఁ బరబ్రహ్మ స్తిత్వమును, పరివర్తనశీలము గల ప్రపంచమును, స్వప్నభ్రాంతిల మిథ్యాస్వరూపమును స్పష్టముగా వివరించెను, మరియుఁ బెక్కుమంది వేదాంతవాదులు, మాయావాదమును బూర్తిగా నిరసించుదురు.

హిందూనీతిధర్మము, మాయాసిద్ధాంతములఁ గూర్చిన భావములకు రవీంద్రనాథటాగూరు రచనలలో నాకు విశేష

బలము లభించినది. ఆయన రచనలను (ఆంగ్లానువాదములు) జదివిన ఫలితముగా నొకగ్రంథము వ్రాసితిని. 1918లో లండన్ మాక్మిలన్ కంపెనీవారు దానిని ప్రకటించిరి. అనుభవములేని యశావసములో రచించుటచే బెప్పుడోషములున్నను, అది మొత్తముమీదఁ గొనియాడఁబడెను. రవీంద్రుఁడుసైతము విశేషాభిమానము చూపెను; 1918 డిసెంబరులో నాతఁ డిట్లువ్రాసెను; “నాకు సంబంధించిన యీగ్రంథమునుగూర్చి నేనే చేయువిమర్శ నిజముగా నంగీకారయోగ్యము కాకపోవచ్చునుగాని, నే నూహించిన దానికంటె నధికసంతృప్తి నది నాకొసఁగినది. మీరు చూపిన కార్యదీక్షయు, మీరుప్రదర్శించిన ప్రజ్ఞాగాంభీర్యమును నన్నాశ్చర్య చకితునొనర్చినవి. మీరువాడిన భాషలోని నుడికారపు సొంపునకు నాకృతజ్ఞతాభివందనములు. పాండిత్యప్రకర్షముకాని, కేవలసాంకేతిక పదగుంఢనముకాని లేని సరళభాషాసౌందర్యమును మీరు చూపితిరి.”

1918 లో : న్ను క్రొత్తమైసూరు విశ్వవిద్యాలయమున తత్త్వశాస్త్రాచార్యునిగా నియోగించిరి. నేనిదివఱకు సజ్జీవ విద్యాపరిశ్రమకు ఫలితముగా మతమనఁగాఁ బిడివాదములకు సంబంధములేని యాత్మజ్ఞానముగా నిశ్చయించితిని. అది వ్యక్తిగతమైన రహస్యదర్శనముగాని, బాహ్యశాసనపూర్వకముగా నియమించునదికాని కాదు; అది హేతుజ్ఞానమునుండియు, ఆంతరంగికానుభవదృష్టి నుండియు సహజముగా నుద్భవించును. తత్త్వశాస్త్రము మతమునుగూర్చిన ఆత్మజ్ఞానదృష్టిలేక సమగ్రజ్ఞానదృష్టినిచ్చునని నాయభిప్రాయము. దేవుఁ డమర్త్యుల కధ్య

క్షుడనియు, మానవులు శాశ్వతాత్మస్వరూపులనియు, వారు సర్వకాలములయందు వారితొలగింపరాని ప్రత్యేకవ్యక్తిత్వముల నిలబ్రొక్కుకొందురనియుఁ జెప్ప జీవానేకత్వ సిద్ధాంతమును సమర్థించుటకుఁ దత్త్వశాస్త్రమును వినియోగించినయెడల దాని యర్థము మనము మనకుఁ బ్రయములైన స్వీయమతాభిమాన ముతోఁ దత్త్వశాస్త్రమునకు రూపకల్పనము చేసితిమన్నమాట. యమ్. బెర్బన్ తత్త్వమునుగూర్చి విమర్శించుచు నాతనిదొక మతాభిమాన తత్త్వమని “మైండు” పత్రికలో ననేకవ్యాసములు రచించితిని. అదేవిధముగా లైబ్నిజ్, జేమ్సువాల్ట్, విల్లియమ్ జేమ్సు, రూడోల్ఫు, యూకేన్, హేస్టింగ్సురసదల్, బర్ట్రాండ్ రస్సెల్, లార్డుబాల్ఫూర్ మున్నగువారి తత్త్వభావములనుగూడ సమీక్షించితిని. వారి నానాజీవవాదమును సమర్థించినవిధము తత్త్వాన్వేషణములో మతభావములు మిశ్రమమైన కారణముచే సంభవించెనని నిరూపించితిని. దీనినే రెయిన్ ఆఫ్ రిలిజియన్ థిన్ కాంటెంపరరీ ఫిలాసఫీ (సమకాలిక తత్త్వశాస్త్రములో మతప్రభావము) అను గ్రంథముగా 1920 లో మాక్మిలన్ కంపెనీవారిచేఁ బ్రకటింపఁజేసితిని. దీనికిఁ బ్రేమపూర్వకమైన స్వాగతము లభించినది. సుప్రసిద్ధవిమర్శకులు దానికత్యధికగౌరవము నిచ్చిరి. తత్త్వశాస్త్రవిద్యయందు విఖ్యాతపండితులైన జె. హెచ్. మూరుహెడ్, జె. యస్. మెకంజీ, జె. యి. సి. మెక్ టెగార్టు, మున్నగువా రాదరపూర్వకమైన సమీక్షల నిచ్చినారు. అమెరికా తత్త్వాచార్యుడైన హిన్ మెన్ అమెరికాతత్త్వజ్ఞాన సమాజమునకుఁ దన అధ్యక్షోపన్యాసమునిమిత్తము “ఇరువు

రాత్మజ్ఞానవాదులు; బాశాంకే, రాధాకృష్ణన్” అనునది విషయముగాఁ దీసికొనెను. బాశాంకేశోఁ గలుపుట, నాకంటె నున్నతపదవిలో నున్న విద్వాంసులు కోరునట్టి ఘనమైనగౌరవము. భారతీయ విశ్వవిద్యాలయ విద్యార్థులేగాక, బ్రిటిష్, అమెరికన్ విశ్వకళాపరిషద్విద్యార్థులుకూడ సిగ్రంథమును దమ తత్త్వవిద్యా పాఠ్యగ్రంథముగా వినియోగించుచు వచ్చిరి. తత్త్వశాస్త్రమునుగూర్చి నేనొక రచయితగాఁ గొంత ప్రసిద్ధి నాకుఁ గలిగినది. 1931-వ సంవత్సరములో, భారతదేశములో నత్యంత ప్రసిద్ధుడు తత్త్వాచార్య పీఠమైన కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయ మానసిక నైతిక శాస్త్రసంబంధముగల పంచమ బార్డి ఆచార్యపీఠము నలంకరించు పదవిలో నన్ను నియమించిరి. ఎవరిని గూర్చి నేను వ్యక్తము చేయఁగలదానికంటె నధికకృతజ్ఞతను జూపవలెనో ఆ జె హెచ్. మ్యూర్ హెడ్ పండితుఁడు, తన సుప్రసిద్ధ “తత్త్వశాస్త్ర భాండాగారము” నకు భారతీయతత్త్వ శాస్త్రమునుగూర్చి, క్రమబద్ధము, సులభపాఠ్యమునైన యొక గ్రంథము వ్రాయుమని నన్నుఁ గోరినాడు. 1908-వ యేటి నుండియు నేను జేసిన కృషినంతను గ్రమబద్ధమొనర్చి, రెండు భాగములుగాఁ బ్రకటించితిని. అది యిప్పుడు ద్వితీయముద్రణములో నున్నది. అతిసూక్ష్మవివరముల పరంపరలను, సృజనాత్మక సామరస్య సంపుటిగా నిర్మించుట సులభకార్యముకాదు. కేవల విషయములను బేర్కొనుటయే, యీగ్రంథ రచనములో నాయుద్దేశముకాదు; విషయములకు సముచితార్థ నిర్ణయము చేసి, భిన్నదృక్పథ సంబంధబాంధవ్యములను వ్యక్తమొనర్చి,

రచనకు జీవమిచ్చుటే నాయుద్దేశము. మఱియు, సకల తాత్త్వికార్థప్రవచనమునందును, విజ్ఞానవేత్తలు చెప్పిన ఉత్తమభావములను, అనఁగా వారి కత్యంత స్వచ్ఛమైన జ్ఞానసిద్ధి గలిగిన క్షణములలో వారు రచించిన భావముల ననుసరించియే వారి సిద్ధాంతముల విలువను నిర్ణయింపయత్నించుటే సముచితమైన పద్ధతి. తత్త్వశాస్త్రరచయితలనుగూడ నితర కళాసృష్టలను వలెనే, ముఖ్యముగా, వారిమహోదాత్తములగు నావేశములపై నాధారపడియే వానిస్థాననిర్ణయములను జేయవలెను. ఒకగొప్ప నైజ్ఞానికు నర్థముచేసికొనవలెనన్నచో, వానిస్థానములోమనము నిలిచి, వానికిఁగల విజ్ఞానవిశేషమును మనదిగా గ్రహించి, వాని విశ్వాసములను నమ్మి, వానియావేశములలోఁ జేరవలెను. మన మధునాతనుల మాయ, మనకు లేనివి ప్రాచీనులకుఁ గొన్నిలోపములు, కామములు గలవనియు, మనము జ్ఞాపకము చేసికొనుచున్నంతకాలము, ప్రాచీననైజ్ఞానికుల రూపములు వికృతినొందియే మనకు గోచరించును. వినయమే సర్వ రచనలకు జనని; అది తత్త్వశాస్త్రచరిత్రరచనయే గావచ్చును. తిరిగి నేటికి హిందూవిజ్ఞానమును విశ్వమానవవిజ్ఞాన ప్రవాహములోఁ జేర్చుయత్నములోఁ గొంతవఱకు నేను సాయపడితి నను సంశోషము నాకుఁ గలిగినది. హిందూవిజ్ఞానము బూజపట్టి, వికృతినొందిన విచిత్రస్వరూపమనియు, నది లోకమున కాధ్యాత్మిక జాగృతి నిచ్చుకృషిలోఁ బాల్గొనుట కర్హతలేనిదనియుఁ దలఁపఁబడిన దినములున్నవి. కాని అట్టి తలఁపు నెమ్మదిగా నదృశ్యమగుచున్నది. ప్రాచీనభారతీయులు

మనకంటె వేరైన వింతజనులు కారు. వారిభావములను సరిగాఁ బరిశీలించినచో వారు వేసికొనిన ప్రశ్నలు, వారు చెప్పిన సమాధానములు, అభినవ విజ్ఞానవార్షిధిలోఁగిరి బ్రవహించుచున్న మిక్కిలి ముఖ్యములైన భావప్రవాహ వైవిధ్యమును గలిగియున్నవి. నేడు భారతీయతత్త్వశాస్త్ర మొక అభ్యసంపవలసిన ముఖ్యవిద్యాశాఖగా నంగీకరింపఁబడెను. 14-వ ప్రచురణమైన ఎన్ సైక్లోపిడియా బ్రిటానికా సంపాదకులు సైతము హిందూవిజ్ఞానమునకుఁ గొంతస్థలమును కేటాయించి, భారతీయతత్త్వశాస్త్రమునుగూర్చి యొకవ్యాసమును రచింపుమని నన్నుఁ గోరిరి.

హిబ్బర్టు పత్రికలో నేనువ్రాసిన వ్యాసముల వలనఁ, దత్పత్రికా సంపాదకుఁడును, నదివఱకు ఆక్స్ఫర్డులోని మాంఛెస్టరుకాలేజీ ప్రెసిడెంటులునునైన యల్. పి. జాక్సన్తోఁ బరిచయమేర్పడినది. 1926 వ సంవత్సరములో నాతఁడు తన కళాశాలలో, “హిందూజీవన దృక్పథము”అను విషయమును గూర్చి అప్టన్ ఉపన్యాసములిమ్మని ఉదారబుద్ధితో నన్నాహ్వానించి నాఁడు. 1926-వ సంవత్సరము జూన్ మాసములో బ్రిటిషు సామాజ్య విశ్వవిద్యాలయ మహాసభలో స్వీయప్రతినిధిగాను, 1926 సెప్టెంబరులో హార్వర్డువిశ్వవిద్యాలయమున జరిగిన అంతర్జాతీయతత్త్వశాస్త్ర మహాసభలో బాల్గానుటకును నన్ను కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయము పంపియుండుటచే అప్టన్ ఉపన్యాసముల నిచ్చుట కంగీకరింప వీలుకల్గినది. ఐరోపా అమెరికా ఖండములకుఁ బోవుటకు నాకిదియే ప్రథమ ప్రయాణము;

అందుచే నీయాత్మావిషయముల నెంతయో సంతోషముతో జ్ఞాపకముంచుకొంటిని. ఆక్స్ఫర్డు కేంబ్రిడ్జిలయందును, హార్వర్డు ప్రిన్సిటన్లలోను, యేల్, షికాగోలలోను, నింక ననేకస్థలములయందును నాకు లభించిన సమ్మోదించిత సుస్వాగతము లింకను నామనస్సులో బాగుగా నాటుకొనియున్నవి.

హిందూజీవన దృక్పథమును గూర్చిన నాయుపన్యాసములలో హిందూమతమనఁగాఁ జారిత్రకముగా నేటికిని వికాసము గాంచుచున్న పురోగమన మని ప్రదర్శించితిని. హిందువు లొకానొక పెన్నిధికి వారసులు గారు; ఒక దివ్య జ్యోతిని ముందుకుఁ గొనిపోవుచున్న పురోగాములు. హిందూ మతసంస్థ ననమానము పాలొనర్చి, నేటికిని సాంఘికపురోగమనమున కడ్డుదగులుచున్న హిందూమతములోని దోషగులు, సంప్రదాయసత్యముల సంబంధము తెలియనిదోషము వలననే జనించినవి. సత్యదృష్టిని మనము నిర్దుష్టముగా నుంచుకొన్నచో నది సంపూర్ణ సత్యమునకుఁ దోడ్పానిపోగలదు. “నేను సంప్రదాయము”నని కాక “నేను సత్యము”ననియే పరమేశ్వరుఁడు చెప్పును. సత్యము దానినుపదేశించు సత్యుత్కృష్ట గురువరే ఋలకంటె నధికమైనది. జాతిచరిత్ర, నాఁ డమూల్యప్రయోజన కారకములైన ఆచారవ్యవస్థలతో నిండియున్నది. కాని నేఁ డవియే విషతుల్యములై పరిణమించినవి. నేటికిని సజీవములై యున్న మతముపేర జరుగుచున్న అనాచార దుర్వినియోగములను కఠినహస్తముతో ఖండించివేయవలెను. నైతికరంగముననే కాక, ప్రజ్ఞారంగమునను, క్రమోన్నతస్థితికొఱకు యత్నింపు

మని హిందూమతము బోధించుచున్నది. అందుచే హిందూ మతము నిరాశాజనకమనిగాని, పురుషప్రియత్న విరహితమని కాని చెప్పరాదు. వర్తమానములో, గతించినదంతయు నిలిచి యున్నదని కర్మసిద్ధాంతము వక్కాణించుచున్నది. భూతకాల సంస్కారములను, మన మనిచ్చాపూర్వకముగాఁగాని, జడముల వలెఁగాని యనుసరింపఁ బూనినచో, మనము వ్యక్తిస్వతంత్రము నుపయోగించుట లేదనియర్థము. కాని మనవ్యక్తిత్వము క్రియారంగమును శాసించు కేంద్రమైనప్పుడు మనము స్వతంత్రులమని వ్యక్తమగును. హిందూమతమునుగూర్చి చెప్పఁబడిన భిన్నవిమర్శల నన్నిటి నిచట నేను స్మరింపనవసరములేదు; ఏలన వానిలో ముఖ్యములైనవానికి భారతీయతత్త్వశాస్త్రములో నాసమాధానము లిచ్చి యుంటిని.

1926-సెప్టెంబరులో హార్వర్డు విశ్వవిద్యాలయమున జరిగిన తత్త్వశాస్త్రమహాసభయందు నేనొర్చిన ప్రసంగములో నభినవనాగరికతలో నాధ్యాత్మికజ్ఞానపిపాస లోపించినదను విషయము ప్రాముఖ్యము వహించెను. “కల్కి” లేక “భావి నాగరకత”యను చిన్ని పుస్తకములో నీభావమును నేను విపులీకరించి యుంటిని. గతించినకొలదిశతాబ్దములలో, అధమము బాహ్య లక్షణములలో నైనను ప్రపంచము మిక్కిలి వేగముగాను, సంపూర్ణముగాను మారిపోయినది. మన బాహ్యజీవితమును నిర్మించుటకుఁ బ్రకృతిశాస్త్రము సాయపడుచున్నది; కాని జీవాత్మను సంస్కరించి, పుష్టికరమొనర్చుటకు వేరువిధమగు శిక్షణ మవసరమైయున్నది. విజ్ఞానమునందును, ప్రకృతిశాస్త్రీయ

పరిశోధనములవలన లభించిన నూత్న నిర్మాణములందును, మన మమితముగాఁ బురోభివృద్ధి గాంచియున్నాము. కాని నైతికాధ్యాత్మిక జీవితరంగములో, గతతరములవారి యంతరువు సత్క్రమించియుండలేదు. కొన్ని విషయములలో వారికి మనము తీసిపోయితిమనియే చెప్పవచ్చును. మనస్వభావము లచేతన తుల్యము లగుచున్నవి. ఆంతరంగికముగా శూన్యతయు, సంఘములో నణుప్రాయులమను, మూకలో సభ్యులము నయితిమి. ప్రవర్తనపై నాధారపడిన మనస్తత్త్వశాస్త్రము మానవునిలోపల నేమియులేదనియు, బాహ్యమునుండి చూచువానికి మానవుని గూర్చి తెలియనిదేమియు నుండదనియుఁ జెప్పుచున్నది.

ఇటీవలి సంఘ పునర్నిర్మాణప్రయత్నము లిట్టిప్రమాదములతోఁ గూడియున్నవి. మానవుఁడు ప్రపంచమును తనయవసరముల నిచ్చునట్లు వంచియున్నను, వస్తువుల ఉత్పత్తి, పంపకముల విషయమునఁ బ్రకృతిశాస్త్ర ప్రయోగములవలన మానవజాతి కిహలోకజీవన సౌకర్యములు గలిగి, దారిద్ర్య మనునది భూతవిషయముకాఁగా, నింక నధికసంఖ్యాకులు దుర్భరదారిద్ర్య దుఃఖముల ననుభవించుచున్నారు. ఈ ఆరాజకస్థితికిఁగారణము సోదరసహకార భావములు లోపించుటయే. జీవితమునకు భౌతికాధారములను గల్పించు వస్తువులను సమానముగా నందఱకుఁ బంచిపెట్టుటకై చేయు ప్రయత్నములలో రష్యన్ పద్ధతినిగూర్చి మనమెట్లు భావించినను, నది యాత్మశుద్ధిగల ప్రయత్నమని మాత్రము చెప్పకతప్పదు. ఒకచో వైశ్వర్యమును, వేతొకచో దారిద్ర్యమును గలిగియుండు ప్రత్యక్షవిభేదములు తప్పనిసరివని

వా రంగీకరింపడు. నిరంకుశ నియంతృత్వవిధానమైనను, (Fascism) నిజమైన సామాజికజీవితమును నిర్మించి, పదవీ ధనావకాశముల నందఱకు సమముగాఁ బంచిపెట్టవలెనని యత్నించుచున్నది. కాని దురదృష్టవశమున నీప్రయత్నముల ఫలిత మనోన్యాయ కలహము, వ్యక్తిస్వాతంత్ర్య వినాశమునై పరిణమించెను. జీవుల నచేతనులుగాఁ జూచుట, ఆత్మవిశ్వాసము నశించుట, పశువుల గుంపులవలె సంచరించి సుఖసంపాదనము చేయుటకై కోరుట మున్నగునవి పెంపొందుచున్నవి. వ్యక్తి తన యిచ్చవచ్చినరీతి దన జీవితమును నియమించుకొను స్వాతంత్ర్యము నపహరించు టయేగాక, తనయిచ్చవచ్చినరీతి నాలోచించి, తనయభిప్రాయ ములను, ఆశయములను స్వేచ్ఛగాఁ బ్రకటించు స్వతంత్రతను గూడ నపహరించిరి. సంఘమొక కారాగృహమైనది. జనసా మాన్యమును స్వార్థలాభములకై యార్థికముగా వినయొగించు చున్న విధానము నంతమొందించు నీ తీవ్రప్రయత్నములతో మానవజాతి డ్రేమవాంఛ యిమిడియున్నదని మనము నిరభ్యంత రముగా నంగీకరింపవచ్చును. కాని మానవస్వభావములోని నికృష్టతరదుర్గుణములైన స్వార్థపరతా విద్వేషములను, దురహం కారదుర్దమాసహన తత్త్వములను, వినయొగించి, సాధింపఁ బూనిన మానవకల్యాణము పైశాచికమై ప్రవర్తిల్లును. మనము సర్వవిధములచేతను. ధర్మానుగూణమైన ఆధికవ్యవస్థను నిర్మిం తము; కాని ఆధికమానవుడే సంపూర్ణమానవుడుకాడని మాత్రము గుర్తించుము. పునర్నిర్మాణమందిన మానవ జాతికిఁ జేయు నిష్కామసేవ, భక్తి, ప్రేమలు గలిగి, ఆనంద

ప్రవాహతరంగితములైన జీవుల విలాసమును సమకూర్చు సదభ్యాసమున నిష్ణాతుడై సంపూర్ణమానవుడని చెప్పవచ్చును. ఈలోకములో న్యాయధర్మనిత్యానుష్ఠానసిద్ధిని మనముగోరు నెడల, మానవుఁ డాంతరంగికమైన చిత్తశాంతిని సంపాదించు కొనుటకు సాయపడునిమిత్తమే. ఆత్మజ్ఞానములో, నిరక్షరాస్యత యున్నచో, భౌతికనైపుణ్యమును, అప్రమత్తప్రజ్ఞాధురీణతయుఁ బ్రమాదకరములు. ఆల్జిస్ హాక్లీ రచించిన “ధైర్యనూతన ప్రపంచము,” సాధనసిద్ధులమధ్యమునఁ గల పరిపూర్ణ బాంధవ్యస్వరూపమును మనకుఁ జూపును సీసాలలో స్త్రీపురుషులను గనిపెంచుట, కుటుంబజీవిత స్వరూపసంపూర్ణవినాశము, కళాసాహిత్య, తత్త్వమతాదికములైన ఆత్మసంబంధ లక్ష్యసమగ్రమృతియు నాతని నూతన ప్రపంచములో సంభవించును. వ్యక్తిగతానుభవముతోఁ గూడిన ఆంతరంగిక ప్రపంచము మటుమాయమగుట, అభ్యున్నితి సూచన కాఁజాలదు. నేటి నాగరికతయొక్క మరణావస్థ, నైతికాధ్యాత్మిక లక్ష్యము లనెడి బంధము లూడిపోవుటయొక్క ప్రత్యక్షఫలితమే.

అంధయుగములలోఁ దటస్థించిన దారుణదుర్దశలను స్మరింపఁజేయు సందర్భములు నేటి నాగరిక ప్రపంచములో జరుగుచున్నవి. దేవునిఁ దొలగించి యాతనిస్థానమున నూతనదేవతలైన జాతి, దేశములను నెలకొల్పిరి. సాముదాయిక కల్పితగాథలచే మానవులయంత రాత్ములు విషపూరితములై, తలక్రిందులుగా నైనవి. అవి వారిని వశమొనర్చుకొని, అమితాశాపాశబద్ధుల నొనర్చి, ఆత్మకంటె ఘనతరమై, బాహ్యమైన గమ్యస్థానము

నకుఁ బోవునిమిత్తము మిక్కిలి తీక్షణము, నిశితరాగాన్వితము నైన శ్రద్ధ నాకాంక్షించుచున్నవి. ఇచ్చకు క్రియారూపమిచ్చి, జీవితమునకు జ్యోతిర్మయార్థము నొసఁగు మతములుగా నవి పని చేయుచున్నవి. మానవజాతియొక్క ఏకత్వమును దర్శించి, తమ చుట్టుప్రక్కలనున్న జనుల సుఖదుఃఖములు తమవేయని తలంచు కొలదిమంది సత్పురుషులు, యుద్ధములోఁ దమ బల పరీక్ష జరుగునని నమ్ము పరస్పరవైరము గల జాతులయొక్క సముదాయమే మానవజాతి యని తలంచు కొట్లకొలది ప్రజలచేఁ గప్పవడిపోవుచున్నారు. భిన్నజాతి రాజ్యముల పరస్పర ప్రమాదకరవైరములు, యుద్ధమున కవసరమైన ఆయుధ నిర్మాణములోఁ బ్రబలస్పర్థలై పరిణమించినవి. ఆయుధములు మేముపయోగించుటకుఁ జేయుటలే దను నాత్మద్రోహము వలన లాభములేదు. ఆహారమునుఁ దినుజంత్రువు మలవిసర్జనముచేయ కుండ నెల్లుండఁజాలదో, అటులే మనమాయుధములను ప్రయోగింపకుండ నుండఁజాలము. యుద్ధప్రియత్నములు, జరుగుచున్న వేగమునుబట్టియు, మానవుల యుద్దేయముల విజృంభణము చెలరేగుచున్న విధానము ననుసరించియుఁ జూచినచో రాబోవు ప్రళయముతోఁ బోల్చినయెడల, ద్వితీయ ప్రపంచమహాయుద్ధ మొక వనభోజనము వంటిదని చెప్పనగును.

ఏది యెట్లైనను, ప్రళయ మనివార్యమని నిశ్చయించి, తిన్నివారణోపాయ ప్రయత్నములఁ జేయకుండుట, వివేకము కాదు, మఱియు నట్లూరకుండుటే యుద్ధము నిశ్చయముగా సంభవించుటకుఁ గారణమగును. మానవధర్మములో శాంతి

తప్పఁ దక్కినదేదియు ననివార్యముకాదు. శాంతియే నేటి ప్రపంచము ఘోషించుచున్న ముఖ్యలోపము. మానవుఁడు నివారించుటకు సాధ్యపడని భూకంపము మున్నగు ప్రకృతిప్రళయములకు రహస్యకారణము లెవ్వియని పెక్కుమంది విఖ్యాత ప్రకృతిశాస్త్రవేత్తలు పరిశోధించుచున్నారు. యుద్ధములు మానవ కల్పితములు గావున, వానికిఁ గారణము లరయుట మనవిధి.

ప్రస్తుత సమాజనిర్మాణములోనే మూల భూతమగు దోషమేదియో యున్నది. అది వలయునంతగాఁ బ్రజాస్వామిక సంఘము గాలేదు. ప్రజాస్వామిక వ్యవస్థకు మూలాధారము మానవ వ్యక్తియొక్క షహానీయోన్నతిని గుర్తించుట. ఏయొక వ్యక్తికి నింకొకవ్యక్తిపై సంపూర్ణమైన అధికారమిచ్చుటకుఁ దగినంత యోగ్యతలేదనియు నేయొక దేశ మింకొక దేశమును బరిపాలించు నర్హతగలది కాదనియుఁ బ్రజాస్వామికముచెప్పును. ప్రస్తుత జాతీ యాంతర్జాతీయ సంఘనిర్మాణ మెట్లున్నదనఁగా, బలవంతులు వారికి నచ్చినది చేయఁగలరనియు, బలహీనులు తమ దుర్గళల ననుభవింపక తీరదనియు విశదపఱచు నట్లే యున్నది. స్వదేశరాజ్యములందును, సామ్యవాద సిద్ధాంతము నందును గల పరస్పరవిరుద్ధ ప్రయోజనములును, అన్యోస్యవ్యతిరేక జీవితప్రణాళికలును, దుర్దశోపహతస్యక్తులనను, సంఘములకు నధికక్షేమకర భావిదశను గల్పించుటకైచేయువకృతి నికృష్ట విధానము లని చెప్పవచ్చును. సర్వప్రపంచములోని అక్షరజ్ఞాన శూన్యులు, అణచివేయఁబడిన వారునైన కొట్లకొలది ప్రజ

లలో దుర్నిగ్రహమై నట్టియు సగాధమైనట్టియు సశాంతి చెల రేగుచున్నది. తమహక్కులు పొందవలె నను నూతనజ్ఞానము వారిలోఁ బొడమి, వానిసణఁచి వేయుచున్న వారిహస్తముల నుండి బలవంతముగా సంపాదించవలె నను తీవ్రాందోళనము విజృంభించుచున్నది. ఐరోపాఖండములో నిరంకుశ నియంతృత్వముల కార్థిక నైతిక సాహాయ్యమిచ్చుచున్న వారు, సంఘర్షణము కాట్లాట, అరాజకములతో నిండియున్న ప్రపంచములోఁ బుట్టి పెరిగిరి. ఇఁక జర్మనీ విషయములో బరాజయభ్రష్టతల వలన సంభవించిన రాజకీయావమానము వారి చిత్తమును, హృదయమును దహించుచుండుటచే వా రట్లు ప్రవర్తించిరి. ఆశ కవ కాశము లేనిస్థితిలో జన్మించిన రాజకీయసాధనములే నియంతృత్వములు.

నానాజాతినమితి పరీక్షాకాలములో ససమర్థమై అపజయమందినది. మార్పుకావలయునని కోరు జాతులకు న్యతిరేకముగా యధాస్థితిని నిలుపుటకుఁ బూనుకొనిన బలవత్తర జాతుల చేతులలో నదియొక యుపకరణముగా మారినది. పేరు నకుమాత్ర మంతర్జాతీయసమితిగాని, స్వజాతీయస్వార్థపరులచే నది నడుపఁబడుచున్నది. శాంతియనియు, సమష్టిరక్షణమనియుఁ జిన్న దేశముల స్వతంత్రతను గాపాడుట యనియు నిట్టి విషయములఁగూర్చి వారు స్వార్థము గలిసివచ్చినపుడు ప్రసంగింతును. బలవంతములైన ప్రభుత్వములు తమ సామంతరాజ్యములఁ గాపాడుకొనుటకును, జయించినవారు తమకు లభించిన పరాజిత రాజ్యవస్తుసామగ్రి నారగించుటకును, గల కోరికను “శాంతి

ప్రియత్వము"నియుఁ "స్వజా త్యతీత విశాలదృష్టి"యనియు మనోహరనామములతోఁ జెప్పుచుదురు. జెనీవా నానాజాతినమితి లోనిపెద్దలు, పూర్వకాల సార్వభౌములవలె, ధర్మస్వాతంత్ర్యము లందరకు లభించులాగునఁ బ్రపంచమును బునర్నిర్మాణము చేయుటకు బదులు, తమచే స్థాపింపఁబడిన అన్యాయ్య విధానములను, కఠినహృదయములతో సమర్థించు స్వార్థపరులై యున్నారు. చరిత్రవిప్లవాత్మకమైనది; నేడు పనిచేయుచున్న నానాజాతినమితి చరిత్రకు విరుద్ధమైనది. అది, మనోవికాసమును, భావప్రవాహములను, జీవితము కాలము నేదిక్కుగా నేవేగముతో గమనముచేయుచున్నవో యా విధానమును గ్రహించుటలేదు. ఉన్నస్థితిని మార్చివేయుటకుఁ బూను, దురాశాసామర్థ్యములు గల దేశముల రాజకీయరంగములోఁ దాము నిరాటంకముగాఁ బ్రవర్తించుటకు వలయు స్వేచ్ఛకొఱకు సమితి నుండి విడివడిపోవుచున్నారు. న్యాయ్యము మొదటిదనియు శాంతితురువాత వచ్చుననియు వారు ఘోషింతురు. తృప్తి చెందిన దేశములు, బలహీనదేశములను గలిసి నానాజాతినమితియైనది.

సామంత (వలస) రాజ్యపరిరక్షణములో నార్థికాంశమున కంటె నాత్మగౌరవముతోఁగూడిన మానసిక భావ మధికముగాఁ బనిచేయును. వలస రాజ్యములు సామ్రాజ్యాధిపతులకు లాభస్థానములై యుండఁగా నితరుల కవి ద్వేషపూరిత నిరసన హేతువులగుచున్నవి. ఎంతకష్టమున కోర్చియైనను, దమ సామంతరాజ్యములను నిలుపుకొని రక్షించుకొనుటకై కొన్ని

దేశములకుఁ గల దృఢసంకల్పము, వానిని బలవంతముగాఁ దాము లాగుకొని తీరవలె ననుకొను నితరదేశముల యొక్క సమాన దృఢనిశ్చయమును యుద్ధకారణము లగుచున్నవి. పెద్ద రాజ్యములు, యుద్ధమారంభమైనచోఁ దాము చేయవలయు త్యాగములలో నత్యల్పభాగమును ముందే చేయుట కంగీకరించు నెడల, మనకుఁ దటస్థింపనైయున్న ఘోరవిపత్తునరికట్టవచ్చును. ఈవిషయములో గ్రేట్ బ్రిటన్ మార్గదర్శికావచ్చును; ఏలన, నామె రాజకీయవాస్తవికత, పరమార్థలక్ష్య విరహితముకాదు. భిన్న దేశము లిచ్ఛాపూర్వకముగా భాగస్వాములగు నొకసమాజముగా బ్రిటన్ తన సామ్రాజ్యమును మార్పుచేయవలె నని వాంఛించుచున్నది. భారతదేశమున కీయఁబడిన అల్పస్థానము, తన దౌర్బల్యమునకే కారణమగుటయేగాక యితరుల కసూయా ద్వేషకారణమగుచున్నది. ఎంతవరకు భారతదేశ మొక స్వతంత్ర ప్రతిపత్తిగల దేశముగాక, బానిసరాజ్యముగా నుండునో, అంతవరకును, ఇటలీ జర్మనీ దేశములు, బ్రిటిషువారిం కొక విలాసముహూర్తములోఁజెప్పిన “తెల్లవానిభారము”నందు గొంత భాగమును స్వీకరింపఁగోరుచో వారిచే మనుటకును బ్రిటి షువారికి వీలుకలుగదు. ఆఫ్రికాలో ఇటలీవారియొక్కగాని, దూరప్రాచ్యదిశలో జపానువారియొక్కగాని సాహసాక్రమణ కార్యములను ప్రశ్నించు నైతికాధికారము లేకుండఁబోవును. ఎన్ని పరిష్కారములు జరిగినను, సక్రమ ధర్మపరిష్కార మగు వఱకును సమస్యలు నిలిచియేయుండును. ఇచ్చి పుచ్చుకొను రాజకీయముల వెనుకకుఁబోయి ధర్మాధర్మములకు సంబంధిం

చిన పారమార్థిక ప్రశ్నమును మనము సమీపించుచో, బలవంతములైన రాజ్యములు ధర్మ నియమములను జీల్చి చెండాడుచుండగాఁ జూచి యూరుకొనుటయే ప్రపంచ ప్రకంపస్థితికిఁ గారణమని తెలియఁగలదు. ధర్మసూత్ర ముత్తమాధికారము నొందునట్లు చేసి, శాశ్వతశాంతి కనుకూలముగా లోకమును పునర్నిర్మాణమొనర్చుట కిదియే సమయము.

మనశ్శరీర సంబంధికాక, ఆత్మసంబంధియే నాగరికత. విజ్ఞానము, దానివలన లభించు నధికార పదవియుఁ జాలవు; నైతికాధ్యాత్మిక కర్మాచరణ మవసరము. మానవుఁడొక లక్ష్య శుద్ధిగలిగిన క్రియాశక్తి స్వరూపికావలెను. అప్రయత్నముగా ధర్మము నడచిపోఁగలదనియు, మానవలక్ష్యములు, నిగ్రహములు నెఱుంగును, ధర్మము కార్యసిద్ధినందుననియు నమ్ముట మానవలెను. మానవుఁడు మానవచరిత్రలో నంతర్లభితమై యున్న వికాసముయొక్క అసక్తసాక్షి కాఁజాలఁడు; తన లక్ష్యములను సమీపించురీతిగాఁ బ్రపంచమును బునర్నిర్మాణము చేయు కార్యక్రమ ప్రతినిధియే మానవుఁడు కావలెను. ప్రతి శకమును, చాలవఱకు మనముఁ చేయగోరినదే యగును. మన నాగరికతలోని దోషమేమనఁగా, దాత్కాలిక వస్తుసంపాదనకై మనముపొందు ఆత్మముతోఁబాటు, శాశ్వతములు, అవివాశములునైన వస్తువులను నిర్లక్ష్య మొనర్చుచుంటిమి. ఇహలోక రాజ్యసేవచేసినంతమాత్రముననే మానవ జీవితార్థము సంపూర్ణమగుటలేదు. బహుశాంశాసమ్మిశ్రితమైన మానవజీవితము శాశ్వత వస్తువాసనాన్వితముగా నున్నచో, తృణప్రాయము,

లక్ష్యశూన్యము, అసంతృప్తికరమునగును, పారమార్థిక సత్యమును సమాశ్రయింపని యిహలోక జీవితము నిర్లభక మను మహత్తరసూత్రమును మనసునందుంచుకొని, సర్వముతో సంబంధము జ్ఞాన బాంధవ్యముగా నిర్మించుకొనవలసి యున్నది. పెంపొందిన ఋజుత్వము, సత్యనిరతి, స్వార్థ రాహిత్యము నాగరిక తాభివృద్ధికి సాక్ష్యములు. వ్యక్తులలోఁ బరివర్తనము కలుగఁ జేయు మిక్కిలి మందము, కష్టమునైన పద్ధతియే, సంఘపరివర్తనము నకుఁ గల యేకైక పద్ధతి. సహనముగల శ్రమనలనను, యత్నము నలనను, ప్రథమ విషయములకుఁ బ్రథమ ప్రాధాన్యమిచ్చిన యెడల, మనము పరిస్థితులపై నధికారపడవినంది, వానిని నియమించు సమర్థుల మగుదుము. నైతికాధ్యాత్మిక లక్ష్యముల సిద్ధి కొఱకై యత్నించు మానవజాతిమాత్రమే, నాగరికతయొక్క నిజాదర్శముల సాధనకై ప్రకృతిశాస్త్రీయ విజ్ఞాన విజయముల నుపయోగింపఁగలదు.

ఆక్స్ఫర్డులోని మాంచెస్టర్ కళాశాలకుఁ బ్రధానాచార్యుడైన జె.ఎస్టిన్ కార్పెంటరు విరమింపఁగా, నాస్థానము నాక్రమింపుమని నన్నాహ్వానించినప్పుడు 1929 లోఁ దాత్త్వికజ్ఞాన మాధారముగా నీ వైభావములను వ్యక్తీకరించు నవకాశము కలిగినది. మఱియు ఆక్స్ఫర్డు విశ్వవిద్యాలయ విద్యార్థులకు, భిన్న మతస్వరూపములను గూర్చి యుపన్యసించుట కీ యాహ్వానము నా కవకాశమిచ్చినది. ఈయాత్రయందే లండను, మ్యాంఛెస్టరు విశ్వవిద్యాలయములలోఁ బెద్ద పెద్ద సభలలో “పరమార్థ

జీవిత దృక్పథము"ను గూర్చి, హెబ్బర్ట్ ఉపన్యాసములు కూడ నిచ్చుట కవకాశముగలిగినది. తత్వశాస్త్ర మూలసమస్యలఁ గూర్చి కొంతవఱకు నాభావముల నీయుపన్యాసములు వ్యక్తీకరించును. ప్రపంచములో మార్పుచెందిన శైజ్ఞానికవాతావరణమును, మతమును, సాంఘిక జీవితమును బొందుచున్న అరాజకస్థితియు మనసులో నుంచుకొనియే నేనుపన్యసించితిని. మోసముచేయు క్రుత్రిమమాంత్రిక విధానముతోఁ గూడిన శాహ్వాకర్మాడంబరమైన మతమునకుఁ గాలము గతించిపోయినది. మతములో నేమైన సత్యమున్న దాయని ప్రజలడుగుచున్నారు. జీవితముయొక్క అగాధములైన లోతులలోనికిఁ బోయి అత్యంత పురాణసత్యమును మఱుఁగుపఱచిన తెఱలను తెంపివేసి, సత్యధర్మజీవితముల కవసరమైనదానినిఁ దెలియఁ బ్రజలు కోరుచున్నారు. సంకుచిత జడాత్మక మత వినాశము వలన, గొన్ని మతస్థానము నాక్రమించు పర్యాయ తత్త్వములు బయలుదేరినవి కాని, అవి మానవుని యంతరాత్మయొక్క అనంత గాంభీర్యము నెఱుఁగనివయ్యెను. వ్యవహారవిజ్ఞానము మతస్థానము నాక్రమింపఁజాలదు.

ఆధునిక నాగరికతయు నిట్టి ఆత్మవిరహితమైన లోపమునకుఁ బాల్పడినది. రాజకీయాధిక వ్యవస్థలు, నీతిమతసూత్రములు జూపు బాటననుసరించుటలేదు. ఈవిధముగాఁ గోల్పోయిన 'ఆత్మ'ను దిరిగి మానవ జీవితమునకుఁ జేకూర్చవలయుచో, మన విచక్షణాధికారమును విడువ నవసరములేనట్టియు, బూర్ణ

స్వతంత్రులు, విగతభ్రాంత చిత్తులు నైన వారుకూడ సంగీకరింపఁదగినట్టియు నొక నూత్న శక్తియుక్తమైన మతమును మనము నిర్మింపవలసియున్నది.

మత మొక సంకుచితశాఖగాని, సూత్రసంపుటిగాని కాదు, అది పరమార్థదర్శనము, అదియొక బుద్ధిగతభావ మని మనము పొరపడినచో, దేవునియొక్క భిన్నరూప నిర్వచనములలో నేదిసత్యమో నిర్ణయించు నిమిత్తము, సాయుధప్రజావర్గములు కాట్లాడిన విధానమును మనము సమర్థించిన వార మగుదుము. మతస్థాపకులును, యోగులును, జ్ఞానులును, మన యింద్రియముల కతీతమైన పరమసత్యముతోఁ బ్రత్యక్ష పరిచయముగల మహాద్రష్టులు.

నిశ్చయాత్మ విశ్వాస మాత్మ జ్ఞానమువలననే గాని, చిత్తేంద్రియ దృష్టివలన లభించునదికాదు. ఈయాత్మజ్ఞానము తర్కానుగుణమైనదికాదు; తర్కాతీతమైనది. దానినే అంతర్వి లోకనము లేక ఆత్మావలోకనమని చెప్పవగును. విచక్షణజ్ఞాన మను నర్థములో హేతువున కుత్తమస్థానము నిచ్చిన పెగేల్ మున్నగు తార్కికుల నిర్ణయము నిర్దుష్టముకాదు. మన యుగ లక్షణమును, మనకాలములోని ప్రధాన కార్యపద్ధతులను బట్టి చూచినచో, నొకశాస్త్రీయమగు తార్కికపద్ధతియే సముచితమని తోచును. మననాగరికత, నేటివైజ్ఞానికుల దృష్టిని మహా శక్తితో మన కత్యంత సమీపముననున్న కేవల భౌతిక నస్తు సంపద నుపయోగించు పద్ధతుల నస్వీకించుటకు మరల్చుచున్నది. నాగరికత చరిత్రలో సాంకేతిక భౌతిక విషయము

లపై నట్టి గాఢమగు కేంద్రీకరణ ముండుట నిజముగా సదృష్ట పూర్వమైనది. విశేషముగా నది మానవకోటి కుపకృతి యొనర్చినమాట నిజమే, కాని గణితప్రకృతి శాస్త్రముల భావములను, పద్ధతులను వినియోగించుకొను వారైనను, ప్రకృతిశాస్త్ర విజ్ఞానమునకుఁగల విలువయు, నవధులనుగూర్చిన యింకొక ప్రశ్నకూడ వేసికొనవలసియున్నది. ప్రకృతిశాస్త్రసిద్ధాంతములు ప్రకృతిని నిగ్రహించుటకుఁ బనికొనవచ్చు నుపకరణములే, కాని పరమార్థస్వరూపమున వ్యక్తీకరింపఁజాలవు. ఎల్లెక్ట్రానులు, ప్రోటానులు పరమార్థ రహస్యము నావిష్కరింపఁజాలవు, మఱియు నాత్మయు దేవుఁడును గణితశాస్త్రమునందలి భిన్నాంకములుగాఁ జెప్పసాధ్యపడవు. కొన్ని వేశల మనమువేసికొంటే ప్రాణపరిత్యాగము చేయుటకును సంసిద్ధుల మగుదుమో అట్టి మన అత్యంత గాఢ విశ్వాసములు తర్క-గణనముల ఫలితములు గాఁజాలవు, వ్యక్తిగతమైన నిశ్చయానుభవములు సూత్రములలో రూపొందవు, వానికేగల ప్రచండచోదనశక్తి, సత్యముతో మనకుఁగల సదృశస్పృహిత స్పర్శలవలననే కలుగును. అవి మన జీవితములను మార్చివేయు నిగూఢ నిశ్చయములను మన కిచ్చును. ఎట్టి శాస్త్రీయ హేతువాదమైనను, అట్టి యనుభవములయొక్క యాధార్థ్యమును, కేవల శాస్త్రీయ జ్ఞానముయొక్క అసమగ్రతను, అయధార్థతను మన మంగీకరించుటయే యవసర మని తెలుసును. సంపూర్ణ జ్ఞానములేక, అతీంద్రియ జ్ఞానముగలదను సత్యము, మన మానస్ సర్వభావముచే సత్య దర్శనము మనకు దుర్లభ మని నిశ్చయింపఁజాలదు.

విభాగశీలముగల బుద్ధికి సత్య సందర్శనము సంభవింప దనియు, దాదాపుచే సంశుద్ధిగాంచిన చిత్తమునకుమాత్ర మది గ్రాహ్యమనియు హిందూతత్త్వశాస్త్రము మొదటినుండి చివర వరకును జెప్పుచున్నది. ఈనిర్ణయము విషయములో హిందూ వైజ్ఞానికులను, ప్లేటో, ప్లాటినస్, సెయింటుచాల్, సెయింటు ఆగస్టైన్, లూథర్, వ్యాస్కల్ మున్నగు వారు సమర్థింతురు. నిత్య నూతనమగు సృష్టిచేయుట జగత్పరిణామ స్వభావమని చెప్పు అభినవ ప్రకృతిశాస్త్రవాద మతీంద్రియదృష్టి కావలసియున్నదని సూచించుచున్నది. జీవితమొక రేఖాగణిత చిత్రము వంటిదిగాదు. సృజించుట జీవితసారము, అది నూత్నమైన యొకసజీవసృష్టికాని, నిర్జీవకార్యకారణ సంబంధరూపముగాదు. మన నేత్రములకు గోచరించు దానికింకను కనుక నిలిచియున్న ఆంతరంగిక శాసనశక్తి. మన నిజస్వరూప మను విధానమున గుప్తమైయున్న యొక నూత్న విషయమును సృజించి, మొలకెత్తించి. జీవింపజేయుచుండును. సృష్టిసామర్థ్యముగల ఆత్మ శక్తియొక్క పరిమితులను మనము విభాగపద్ధతిచే నెన్నఁజెఱుంగఁజాలము, పరమార్థమొక నిజమైన పరిణామమైనచో నుత్కృష్టతమజ్ఞానమొక యంతర్విలోకనమే యగును, ఈ యంతర్విలోకనములో వలసినంత హేతువాదమున్నది. నిజమైన సంబంధమును గొలుసులోఁ దెగిపోయిన చోటచటనులేదు; కాని మన యల్పదృష్టికి, దానిలో నిమిడియున్న కార్యకారణ పరంపర గోచరింపకపోవచ్చును. ప్రపంచమొక సృష్టివ్యాపారమే; కాని యది అవిచ్ఛిన్నము, సహేతుకమునైనది, ప్రపంచములోని

హేతువిధానము బుద్ధికి గోచరించునదే కాని, ప్రపంచ రహస్యము మాత్ర మతీంద్రియదృష్టికే గోచరించును.

కొన్ని వేళల బెర్నస్ చెప్పినరీతిగా, అతీంద్రియజ్ఞానము, బుద్ధిజ్ఞానమునకు వ్యతిరేకముగాదు అతీంద్రియజ్ఞాన మనఁగా నింద్రియపారవశ్యముగాని, ఉదేకసమాధిగాని కాదు. అతీంద్రియ విశోకనములో బుద్ధికి గొంతభాగమున్నది. బుద్ధ్యతీతజ్ఞానము హేతువాదముచే బోషింపబడకున్నచో నదిస్వయం సంతుష్టిగల వ్యక్తిగతోన్మాదముగాఁ బరిణమించును, సర్వానుభవైకతను, అవిచ్ఛిన్నతను నింద్రియాతీతజ్ఞానము తనలో నిముడ్చుకొనియున్నది. వస్తుమూలకారణము కొఱకై చేయు బుద్ధిగతాన్వేషణము, మనల నీశ్వరభావమునకుఁ దోడ్పాని పోవచ్చును. అనుభవజ్ఞానహట్టి భావము కేవలమానసిక కల్పనము గాదనియుఁ బరమసత్యమేయనియు నిర్ధారణచేయును మహాత్ములైన ప్రవక్తలును, మతానుభవసిద్ధిగాంచిన ప్రజ్ఞాధురీణులును, జగద్రహస్యములఁగూర్చిన సత్యాంశములను దర్శింతురు. అట్టి సత్యాంశములు భాషలోనికి సంపూర్ణముగా రాజాలవు. బుద్ధిజ్ఞానవిలసితములైన మతశాఖలట్టి యసంపూర్ణ ప్రకటనములగుటచేతనే, వానికప్పుడప్పుడు పరస్పర విరోధము లేర్పడుచుండును.

మానవుడు తనయంతర్గతమైయున్న ఆత్మశక్తిని రగుల్కొల్పి, దేహమనఃప్రాణాదికముల నన్నిటి నాక్రమింపఁ జేయవలెను. ఇదియే మానవకర్తవ్యము, స్వార్థపరమైన అహంకార వినాశముతో నిగూఢమైన నిజాత్మదర్శనము

లభించును ప్రకృతిగుణవాంఛ సముచ్చయమే మానవుడు
గాఁడు. ఆతఁడొక అవిభాజ్యమగు నేతత్వమూర్తి. ఈ మూర్తిలో
సంపూర్ణైకత్వమున కెప్పుడు లోపము సంభవించినను దానిశో-
భాటు అశాంతియు, నసంతృప్తియుఁగలుగును, మనము నేడున్న
పరిస్థితికిని, మనము కావలయు భావిస్థితికిని సంఘట్టన యెల్లప్పు-
డుండును. జీవాత్మ అస్థిమితమైన తాత్కాలిక నిర్మాణము,
జీవితాధారభూతమైన జడపదార్థమునకును, బరమార్థవ్యక్తిత్వ-
మును సమకూర్చు నాత్మశక్తికి మధ్యమందు జీవాత్మ ఊగిస-
లాడుచుండును. అది రెంటికిని సమన్వయసిద్ధి గూర్చు యత్నించు-
చున్నది.

సమన్వయసిద్ధి గాంచిన జీవులు ధన్యతజెందినట్లే. అట్టి
వారు అనిర్వచనీయమైన ఆనందమును. బుద్ధి కగ్రాహ్యమైన
శాంతినిగాంతురు. ఉదయించు సూర్యమండలము నెదుట విద్యు-
ద్దీపములవలె నట్టి బ్రహ్మానందమునెదుట నిహలోకసౌఖ్యము
లుండును.

తమ జీవితానుభవములో నిట్టి సమన్వయసిద్ధిగాంచి,
తమ వ్యక్తిత్వములను సమగ్రమొనర్చుకొనవారి వలననే
నూతన మానవసమాజము స్థాపింపబడును. ఆంతరంగిక సమ-
న్వయసిద్ధియు బలమును సంగ్రహించినవారికి లోపభూయిష్టముగు
మానవసమాజము సవాలుచేయున దగును. వారు తమ ఆత్మ-
త్యాగముచేత నీలోకములో, బ్రేమధర్మ దైవరాజ్యస్థాపన
మొనర్తురు. సంఘమంతయు సంపూర్ణత నందువఱకు నిజముగానే

వ్యక్తియు ముక్తుఁడుగాఁడు. అనాదియగు సంసారక్రమమును భారముగాభావించి, దాని బంధములనుండి విడివడవలయు నన్నచో సంసారము సమగ్రపరిణతి గాంచుటవలననే విముక్తి లభింపఁగలదు. బలవంతులైన వ్యక్తులు బలహీనులకు సాహాయ్య మొనర్చుచుఁ బోవుచో నందరును రక్షింపఁబడుదురు. సర్వజీవ మోక్షప్రాప్తియే సంసారపరిణామ ప్రవాహమునకు లక్ష్యము. ఈలక్ష్యము సిద్ధించుటతో నవియు నదృశ్యమగును. కాలవశమైనది కాలాతీతమగును.

అనంత పరమాత్మలోని యొక విశిష్టమగు రూపమున కావిష్కృతినిచ్చుటే చరిత్రయొక్క పని. అట్టిసందర్భములోఁ బరిణామ జగత్ప్రవాహమునుపట్టి నడపుచున్న యొక దైవశక్తి యున్నదని మనము గ్రహింతుము. పృథగ్వ్యక్తులుకలిసి మాయ మగు నొక మహాశాంతి సాగరమువంటిదికాదు దేవునిరూపము; ఆదిమధ్యాంతములందు, సర్వకాలములయందు నీపరిణామ చక్రము నాతఁడే నడపుచున్నాఁడు. జగత్తును దేవుఁడు సృజించె ననుట, మిక్కిలి అల్పమైన సత్యము ఆతఁడిప్పుడును సృజించు చున్నాఁడు; అనంతముగాఁ జేయఁగలఁడు. ఈయర్థములోఁ జరిత్రము దైవసంకల్పముయొక్క యితిహాసము; దైవస్వరూప ప్రదర్శనమే ఈశ్వరుఁడు మన యిహలోకద్వారమునఁ బనిచేసి, ప్రకాశించును హిందూమతములో నీశ్వరుఁడనఁగాఁ గవియనియు, నీ జగత్తును కావ్యకర్త లేక కావ్యసృష్టికర్తయనియుఁ జెప్పుదురు. దేవుఁడొకఁడవ్వక్తిగా నీప్రపంచవిషయముల కెంతయో గాఢమైన సంబంధమును గలిగియున్నాఁడు. ఆతఁడు మానవ

జాతికి మిత్రుడు, న్యాయాధ్యక్షుడు, మోక్షదాతయైనై యున్నాడు భగవంతుడు నిర్గుణపరమాత్మ, కాలాతీతుడు, మానవదృక్పథము లేక ప్రపంచదృక్పథమునుండి నిర్వికారుడు. భగవానుని ద్వారముననే మనము నిర్గుణబ్రహ్మరూపమును జూచి యెఱుఁగుట కవకాశముండుటయేగాక జగత్పరిణామములో నా బ్రహ్మముపనిచేయు మార్గముకూడ నైయున్నాడు. నిర్గుణబ్రహ్మము, అనంతావకాశములకు మూలాధారమైనది. సముచ్ఛయకేంద్రమైనది, అందొక యవకాశము మన జగత్పరిణామము, లక్ష్యసిద్ధి గాంచనైయున్న యీ అవకాశమును ఫలింపజేయుటకు, నిర్గుణబ్రహ్మ మీశ్వరుడై, దివ్యదృష్టితో జగత్తుయొక్క రూప గమనముల నెఱిగి నడపుచున్నవాడు. భగవంతుడు మన మనస్సులచే గల్పితుఁడుగాఁడు. పరమ సత్యమైన పరబ్రహ్మముయొక్క యధార్థచిహ్నమే దేవుడు. పరిపూర్ణతనందుటకు ముందుకుఁబోవుచున్న ప్రపంచ మా నిర్గుణ స్వరూపములో నొక యంశము. ఈశ్వరుడు నిర్గుణబ్రహ్మముయొక్క భష్టమైన ప్రతిబింబమువంటివాఁడుగాఁడు; కాని లైబ్నిజ్ చెప్పినవిధమున, వాస్తవికతపై నాధారపడిన దివ్య రూపమే యాతఁడు. ఈశ్వరుడును జగత్తును సమానమైనప్పుడు, అనఁగా సీశ్వరోద్దేశము ఫలసిద్ధిగాంచినపుడు జీవకోటి పరిపూర్ణతనొందినపు డీశ్వరుడును దనరూపమును జాలించి, నిర్గుణబ్రహ్మములో విలీనతనందను. ఈరీతిగా, “పృథక్త్వ మందవలెనను నుత్సాహము సృష్టిని కల్పించి, పెంచి, అదృశ్య మగునట్లుచేయుటలో విరతి నందినది.” జగత్తు లయమందుట

వలన, నిర్గుణ బ్రహ్మములోని యనంతత్వమున కేపాటి లోటును వాటిల్లదు.

హిబ్బర్టు ఉపన్యాసములలో నేనుజేసిన విశేషప్రసంగముల సారాంశమిచట నిచ్చితిని. ఈ నాప్రసంగములెంతో ఆదరణ పాత్రములగుట నాకు ముదావహమైన విషయము. ఐరోపా, అమెరికా ఖండములలోని సుప్రసిద్ధ తత్వవేత్తలును, సామ్యూల్ అలెగ్జాండర్, బెర్ట్రాండ్, రసేల్, జె. హెచ్ మూరుహెడ్, జె.యస్ మెకంజి, డబ్లియు, ఆర్. ఇంజ్, యల్. పి. బాక్సు, రపింద్రనాథ టాగూరు, సర్. హెర్బర్టు శామ్యూల్ మున్నగువారు నాప్రసంగముల నమితాదరాభిమానములతో మన్నించిరి.

నేనాక్సర్బులోనుండగా నవ్పడప్పడొసగిన యుపన్యాసములను, సన్నిహిత ప్రసంగములును “మతమునందు పూర్వపశ్చిమఖండములు” (East and West in Religion) అను గ్రంథముగాఁ బ్రకటితమైనది. న్యాయముగాఁ బ్రవర్తించుచు ప్రేమ పూర్వకమైన దయతోఁ దోడిమానవులకు సౌఖ్యము చేకూర్చుటయే మతముయొక్క సారాంశమని నాయీ యుపన్యాసములలోఁ జెప్పియుంటిని. ఒకజ్ఞానసిద్ధుడనఁగా రంగులుపూసిన అద్దములోని అందమైన బొమ్మవంటివాఁడుకాదు; ఆతఁడు ఐరోపాకారపరుఁడై, ప్రాచీనలోఁ బ్రేమయదయయగల సంబంధములను స్థాపించును. ఒక మానవుని యవసరమే తనదాత్మత్వమున కవకాశమని యాతఁడు తలంచును. ఆత్మస్వరూపమందరలో నొకటేయనియే కాకుండ, శారీరకముగాను మనమందర మొకటే

యని నమ్మవలెను. నిజమే మనమొక జడపదార్థమునకుఁ బ్రేమ చూపలేము. మానవప్రేమ యనఁగా, మనతో సన్నిహితసంబంధముగల స్త్రీ పురుషులను మన మనురాగముతోఁ జూడవలెను.

ఆకస్మాత్తు, బర్మింగుహాములయందును, మ్యాంఛెస్టరు లివర్పూలులయందును క్రైస్తవ వేదికలపైనుండి నేనుపదేశములు చేసియుండుట నాకొక గొప్పయనుభవము. నా ప్రసంగములను క్రైస్తవసభ్య సమూహములు విని మెచ్చుట నాకమితో త్సాహకారణమైనది. “దుఃఖానుభవము ద్వారమున విప్లవము”ను నా యుపదేశమునుగూర్చి, ఒక ఆకస్మాత్తు దినపత్రిక యిట్లు సమీక్షించెను; “సమాలోచనము, ఊహాసామర్థ్యము, భాషా వైదుష్యములను మేళవించి, మాంత్రికునినలె నొక యింద్రజాల ప్రదర్శనమునల్లు అత్యద్భుత సామర్థ్య మీభారతీయ ప్రవక్తకుఁగలదుగాని, మనదృష్టినిరీకట్టి, హృదయమును గదలించి, మహోన్నత వాతావరణమునకు మనలను లేవనెత్తు నొక అనిర్వచనీయాధ్యాత్మిక లక్షణములో నీ మహనీయుని మహోపదేశమహత్వ మిమిడియున్నది.”

౪ జీవిత సమస్యలు

జీవితమెవరికి దయచూపునో వారు తమయదృష్టమును సామాన్యవిషయముగాఁ దలఁపరాదు. మన చుట్టుప్రక్కలనున్న పెక్కుమంది, మనకున్న యవకాశములు లేవివారై, విషమ పరిస్థితులలో మగ్గుచు, విపాద విఘాత హతులగుచున్న

సంగతి నాలోకించియు, మనము సురక్షితముగా నుంటిమని సంతసింపక. వారినిగూర్చి సర్వకాలములయందును దలపోయు చుండుటయే మనవిధి. కాలుష్యమెఱుంగని లేతవయస్సులోనున్న యువతీ యువకులతో, నుపాధ్యాయుడైన నాకు సన్నిహిత సంబంధమేర్పడెను. లక్ష్యములోఁ గేవలము ప్రధానముగా ప్రయోజనకరముగాని తత్త్వశాస్త్ర విషయము, ఉదారవిద్య కుత్సృష్టమైన యుపకరణము, ప్రపంచమునుండి ప్రపంచాతీత పదవికి దృష్టిని మరల్చుటయు, బరిస్థితుల నతిక్రమించు శక్తి నాపాదించుటయు, మానవాత్మను భౌతిక బంధములనుండి విడిపడఁజేయుటయు, తత్త్వశాస్త్ర లక్ష్యమైయున్నది. స్వభావ ముచేఁ బరచింతాపరాయణులైన వారికి దానియుపదేశ ప్రభావములచే లాభమునొందునట్లుచేయుటకును, ఈలోక మిచ్చుట కుఁగాని తీర్చివేయుటకుఁగాని వీలులేని విషయములం దభిరుచి నుదయింపఁజేయుటకును దత్త్వశాస్త్రము జన్మించియున్నది. సక్రమముగా దానినెఱిగినచోఁ బరాజయ దుఃఖములను, ప్రమాదాలస్య నిరుత్సాహములను జయించు నాయుధముల నది మనకిచ్చును. భౌతికమైన సంపదను గూడఁబెట్టుట యను నర్థములో విజయశబ్దమును దీసికొన్నచో నదిమనకట్టి విజయ ముల నీయలేకపోవచ్చును. ఐహికవిజయములమీదనే దృష్టిగల పిజ్జాకోటి, లోకోత్తరములైన యేవస్తువులకొఱకును, ఆదర్శ ములకొఱకును, హృదయమునిచ్చి యెఱుఁగును కృషిచేయరో వానిని మనము ప్రేమించునట్లు తత్త్వశాస్త్రముచేయును. పూర్ణమానవ నిర్మాణమే తత్త్వశాస్త్రలక్ష్యము.

నా విద్యార్థులతోఁగలిసి కాలముగడపుట కదృష్టము పట్టిన ఘడియలలో నైతికాధ్యాత్మిక ప్రపంచమున్నదను విశ్వాసమును వారికిఁగలిగించుటయే నాయాశయముగా నుండెడిది. కేంద్రీసత్యములైన ఆంతరంగికధ్యానము, దానము, నివృత్తి, ఐరతంత్రతయుఁ బ్రేమయు, మనభావములై, హృదయములలో బ్రవేశించినచో, యదరువాత జీవితములో మనల నెదుర్కొను నాస్తికభావము దుర్బలమై మనచే నోటమి నొంది తీరును. మన శిష్యులొకటి హృదయములలో నేకాంతముగా నుండుటకై వలయు ప్రశాంతమైన యొకవేళయు, జిత్రహృదయములకుఁ బరిశుద్ధమైన నూత్నశక్తినిచ్చుకాలమును, దమయూహల నొకచోఁ జేర్చి, వ్యక్తిత్వములఁ బునర్నిర్మాణమొనర్చుకొని, తమ్ముదాము తెలిసికొను నవకాశమును గలుగఁజేయుట మనకర్తవ్యము. అట్టి యేకాంతమునందు నాకీ బంధమునుండి స్వేచ్ఛనొసంగు మని దీనముగా నాశ్రయించు కారాగారవాసి యార్తనాదము వలె, ఆత్మయొక్క ప్రశాంతములగు వాణీప్రసంగములు మనకు విననగును. ఆ నినాదము దేశాంతరగతుని స్వగృహ గమన కాంక్షనుదెలుపు ధ్వనియై, జీవాత్మ పరమాత్మకై చేయు విలాపమువలెనుండును. మన మేకాంతముగా నున్నప్పుడు మనతో మనమెట్లుందుమో యదేమతము. మనలోఁ బ్రతివ్యక్తియందు నొకరహస్యమైన దేవాలయమున్నది. అందెవరును మన యను మతిలేనిదే చొరఁజాలరు. మనమా దేవమందిరములోనికి వీలగునన్ని మారులు పోవుచు, మనము బాహ్యప్రపంచ దృష్టికి గోచరించుచున్న మన స్వరూపములకువేరై మనసిజస్వరూప

మేమో తెలిసికొనవలెను. మనమందరము నాత్మదోహులము; నిత్యాత్మపరీక్షయే మనలను రక్షింపఁగలదు. మన జపమున కంతటికి మానపూర్వకముగా దైవసాంగత్యమే ముఖ్యభాగము.

బైబిలు గ్రంథముక ఆశ్చర్యకరమైన వాక్యమును జెప్పినది. దేవుని దివ్యసింహాసన సన్నిధిని దేవతలు పూజచేయుచున్నారు. హతాత్తుగా “స్వర్గములో నొకయరగంట కాలము నిశ్శబ్దమైనది.” గాయకుల కంఠధ్వనులాగినవి; స్వర్లోక నటీమణులు నృత్యశబ్దములు శాంతించినవి. ఈ నిశ్శబ్దత, నిర్జీవమైనదికాదు; ఈశ్వరవాణిని వినుటకై మాట్లాడుటమాని, మానముతోవేచియున్న దేవతలతోఁగూడిన సజీవశాంతియది. అట్టి శాంతిలో బరమార్థమును సమీపించి, దైవమునకు మనమెట్లాత్మార్పణముచేయఁగలమో తెలియుదుము.

ఆరాధనమనఁగా నుపవాసములు, పౌర్ణమములుగావు. పశ్చాత్తప్తమైన పవిత్రహృదయ సమర్పణమే నిజమగు నారాధనము. మృగమునాభియందే కస్తూరికలదు. కాని పరిమళమెచటనుండియో వచ్చుచున్నద. తలచి, లేడి, నిర్భారముగా గంతులిడును. దేవుడు మనలోనున్నాడు; మనము మనలోపలనే యన్వేషించినచో సత్యము తెలియఁగలదు. దైవారాధన నిమిత్తమై, పువ్వులెచట దొరకునాయని, లోజైన చెరువులలో మునిగియు, దుర్గమారణ్యముఁజొచ్చియు, బర్వత శిఖరముల సధిరోహించియు, మార్గమోహనవుడు తడవులాడును; కాని నిజముగా నీశ్వరునకు సమర్పింపవలయు జలజరాజమువాని హృదయకమలమే, మానవుడు తనజీవితమునే

నిత్యార్పణముగా జీవింపవలెను. అపవిత్రము, నపరిశుద్ధము, కుటిలము, భగ్నుమునైనదేదియు నీశ్వరున కర్పింపరాదు. “దేవాలయము పావనమైనది; ఆ దేవాలయము నీవే!” మన చుట్టునున్న అరాజక పరిస్థితులలో మనమొక పరమాపధిని నిర్ణయించి, మనకు జీవితములో యెట్లు విషయ విషాద విషయములన్నిటిలో నది ప్రత్యక్షమగుచుండునట్లు యత్నింపవలెను. కానియెడల, నెట్టి విశిష్టలక్ష్యముతోడను సంబంధము లేక, అర్థరహితముగాఁబుట్టి, అర్థరహితముగా నశ్వశృంగ నిష్ప్రయోజన కథాపరంపరవలె జీవితము వ్యర్థమగును. జీవితమున కర్థమిచ్చి, విలువనొసఁగున దేమనఁగాఁ దనవికాసము నరికట్టు నాటంకములన్నియున్నను నిశ్చించలేకపోవు స్వదేశ సిద్ధికై పురోగమనముచేయు లక్షణమే. వ్యక్తిగతమైన మానసము, తటస్థించిన విషయముల కుత్సాహము, నర్థము, లక్ష్యము, విలువ నాపాదించును; కాని వీనిని జీవితములో నాచరించుట కప్పుడప్పుడు కొన్నియవకాశములు లభించును. ఆత్మానుసంధానము గల ప్రశాంతసమయములలో మనము, మన కూపిరియాడకుండఁ జేయుచున్న దైనికకార్యపరంపర నుండియు, మనము పైని గప్పకొన్న వేషభాషాది కాచ్ఛాదనములనుండియు బయటపడుటకు యత్నించి భావములను సంతుష్టము లొనర్చి, హృదయచిత్త పావనత్వమును గల్పించుకొనుటకుఁ గృషిచేయుదుము. బాహ్యభ్యంతర జీవితముల కభిన్నతనుజేకూర్చు యోగవిద్య నభ్యసించుటకు మానధ్యానాత్మర్పరూప సంస్కరణములే ముఖ్యసాధనములు.

నేను జేసినపని వ్యర్థమైనదికాదని తెలిసికొనుటచే నాకు సంతసము కలిగినది. ఏది జగత్తునకు మూలసత్యమో దానిని నిత్యజీవితములో జీర్ణించుకొని, భావములో నిలుపుకొనవలెనని కొలఁదిమంది స్త్రీపురుషులు నిశ్చయముగాఁ దెలిసికొనఁగల్గుటకు సాయపడితిని. చిత్తశాంతి గలిగి, సర్వప్రాణులయెడ సహన భావముచూపు మానవత్వమే మానవజీవితమున జీవనార్హమైనదనియు, దానివిలువ ఆరోగ్యభాగ్యములకంటె నధికమైనదనియుఁ దెలియనగును. అధికసంపన్నులుగాని, అధిక మేధావులుగాని, ఉన్నతపదస్థులుగాని నిజముగా గొప్పవారుగారు. వీరు దరిద్రులనికాని, వారల్పబుద్ధులనికాని, దేవుఁడు కొందఱను దక్కువగాఁ జూడఁడు. ముఖ్యవిషయ మేమనఁగా, నితరులయెడ దయాంతరంగము చూపితిమా, మనలో మనము మోసములేని సత్యదృష్టిని గలిగియుంటిమా, యితరులతో మనకుఁగల సంబంధము నిర్దృష్టమైనదా యనునదే. ఆరోగ్యభాగ్యములు సమృద్ధిగాఁ గలవారు తాపత్రయదుఃఖములతోఁ గొట్టుకొనుచున్నారు. వారు మిత్రులయెదుట దరహాసముద్రిత వదనారవింధులై కన్నువచ్చునుగాని, వారి హృదయములుమాత్రము విషాదభగ్గుములైయున్నవి. బాహ్యవిషయ సంపాదనములపై దృష్టినికేంద్రీకరించి, తమ అధికారైశ్వర్యములను, నిజదుఃస్థితి పైకిఁ గనపడకుండనుండునట్లు వినియోగించి కొన్నికొర్రెలను తీర్చుకొందురు. కాని లోలోపల తమకేదియో కొఱతగలదని యెఱుఁగుదురు. ఎవ్వరును వారిని బట్టుకొనియుండరనియు, దమబిడ్డలే తమ కనుకూలముగా నుండుటలేదనియు, దామెన్నఁటికిని

మార్పులేని యొక కేంద్రమును స్థాపింపలేకున్నారమనియు, వార్ధక్యము వచ్చినకొలదియు నధికముగాఁ దా మొంటిమగుచుంటిమనియు, లోకము ప్రత్యేకముగాఁ దమయెడ దయా హీనమైనదనియు విలపించుచుందురు. త్వరలోనే వారు జీవితము వ్యర్థమైనదని గ్రహింతురు. కొన్ని వేళల మనము పశువులనేత్రములలో, దుర్భరదుఃఖ మనుభవించుచు, నిస్సహాయ విషాదమును మానపూర్వకమైన అద్భుతావహభీతిని సూచింపఁబడుటను గమనించియుందుము. అట్లే వారికంతనాదము లెంతమధురముగా నున్నను, బాహ్యోడంబరము లెంతమహోల్లాసపూరితములుగా నున్నను, ఈప్రపంచము నిజముగా వార్ధి నివాసముకాదనియు, నెచటనో చాలదూరదేశమునుండి వచ్చితిరిగి స్వస్థానమునకుఁ బోలేకయుంటిమనియు సూచించు ఖేదకలుషితమైన వారిచూపే ప్రకటించుచుండును. పేర్కొనుటకు వీలులేని విషాదము వారిని క్రుంగఁదీయును; తత్ఫలితముగా వారు సర్వవిషయములలో నుదాసీనచిత్తులగుదురు; కాని, చిత్తశాంతికలిగి, యీ దేహమును వీడుటయే మేలని వారిలో నొకదుర్బలమైనవాంఛ పెంపొందును. ఎదుటి హృదయములో నేమున్నదో చూడఁగల చూపున్న వానికి, వారి నిరర్థకోల్లాసములు, శీవులు, విలాసదరహాసములు నిజస్థితిని మఱుగుపఱచుచున్నవని స్పష్టమగును. వారికి సౌఖ్యము లేదనుట, వారి చిత్తసైర్యలోపమే చూపును. వారిదుఃఖానుభూతికిఁ గారణమేమనఁగా, వారసంగతము, నర్థకూన్యమునైన వానినుండి తొలఁగిపోవుటకును, అర్థవంతము, స్ఫుతంత్రము,

సమంజసమునైన వానికి లోబడుట కిచ్చగింపకుండుటయునై యున్నవి. మోక్షమునకు మనమెంత దగ్గరగాఁ బోయినచో నంత నిస్సహాయతను మన మెదుర్కొందుము, అచట నొక ప్రక్క మోక్షాపేక్ష యుండఁగా, నింకొకప్రక్క చేసిన పాప పుంజములు స్మృతికిఁ దగిలి, మనమేల వివేకవంతులమై ప్రవర్తింపలేదను బాధకలుగును. ఇట్టి దుర్భరవిపాదము సమస్యాపరిష్కారమును గోరు ననఁగా, దమబిడ్డలను దల్లిదండ్రులు చేయూత నిచ్చినపుడారీతిగా, ధమ్మ సక్రమమార్గమున నడుపు మిత్రుఁడుండేనాయని యన్వేషింతురు. ఎవరు విలపింతురో, కష్టముల, ననుభవింతురో, దుఃఖసాగరమున నీదులాడుదురో వారుధన్యులు, దుఃఖమెఱిగిన హృదయమే ప్రేమింపఁగలదు. గుండె కొమలమైన కొలఁదియు నధికబాధ నొందును. విశాలహృదయుల భేదము మిక్కిలి లోతైనదగుటచే వారు కంటతడిపెట్టఁజాలరు, దుఃఖమునుండి దూరముగానుండు నుపాయము జీవితము యొక్క అత్యుత్కృష్ట లాభమును త్యాగముచేయుటవలననే లభించును; అనఁగా హృదయమును తాయిచేయవలెను. స్వర్గ కిరీటమును ధరించిన భక్తుని గాఢలో మంచియు సదేశముకలదు. ఈభక్తుఁడు స్వర్గమునకుఁ బోయినప్పు డితరభక్తులంద రచట మణిస్థగిత కాంచన కిరీటములను ధరించియుండుటయుఁ దాను మాత్రము మణులులేని వట్టికనకమయకిరీటమునే ధరించుటయుఁ గాంచి, యిట్లుడిగెను; “నాకిరీటమున కేల మణులు లేవు?” దానికి దేవత యిట్లుచెప్పెను; “నీవు వానికిఁ దగినయేర్పాటు చేసికొనలేదు. ఈభక్తుల కిరీటములలోని రత్నములు వారు భూలోకము

లోనుండగా విడిచిపెట్టిన కన్నీటిబిందువులు, నీవెన్నడు కన్నీరు విడువలేదు.” “దేవుని ప్రేమించి నేనెంతో సుఖముగానుండగా నేనేల దుఃఖాశ్రువుల విడువవలెన”ని భక్తుడడిగెను. “ఇక నధికప్రసంగము చేయకుము. ఇది నీకీరీటము, వట్టిబంగారము తోడనే చేయఁబడెను; రత్నభూషణములు గలది దుఃఖాశ్రువుల విడిచిపెట్టిన వారికిమాత్రమే” యని దేవత బదులుచెప్పెను. దుఃఖమువలననే మనకు జ్ఞానోదయమగును. ఏకాకియై యేడ్చి, బాధ లనుభవించుటే నిజమైన జీవితలక్షణము. హృదయము యొక్క లోతులెఱుంగని జనులు బాహ్యజీవితములను జీవించుచు, దుఃఖాగ్నియొక్క వేడిమి ననుభవింపరు. దుఃఖానుభవము తఱచుగా శిక్షగాదు శిక్షణమే. ఏదేని ఘోరవిపత్తు సంభవించినపుడు, మనమాక్షణములోఁ జకితులమై, పరాభూతులమై, విచేష్టితులమై, అతిదారుణాంధకార మావరింపఁగా, జీవిత మించుకేనియు రుచింపనపుడు, “హే! భగవంతుడా! నీవు మృతిపొందితివా?” యనియో లేక, యింకను బెద్దగొంతుకతో “హడైవమా! నన్నేల విడిచిపుచ్చితివ”నియోయాక్రోశించినను మన దిక్కులేని విలాపమునకును సమాధానము సంప్రాప్తింపనపుడు, ఆమ్రుంగివేయు భయంకర శాంతివాతావరణములో జీవితముయొక్క పునాదులు కదిలిపోయి, ప్రపంచసౌధము మూలమట్టముగాఁ గూలిపోవ నుంకించునట్లుండఁగా, నట్టి హైన్యమునంత ననుభవించి, తుపానునెదుర్కొని, ఆశాప్రేమ జ్యోతులను నమ్మి చరింపవలెను. ఇదంతయు దుఃఖము, దుఃఖానుభవమువలననే, మన కాత్మజ్ఞాన వికాసములు కలుగును.

యాతన సహించుటచేతనే, మనస్సు జడపదార్థమును జయించెనని, ఋజువుచేయుచుము; మఱియు దుఃఖానుభూతిచే మనలోనుచితజ్ఞత పెంపొందును. దుఃఖానుభూతిచే జీవితము సుశిక్షితమై దుఃఖోపద్రవమునుండి విముక్తి కుపాయమును గాంచి నపుడు, దైవకృపచే దుఃఖ మానందముగా మార్పునొందును. దుఃఖభీతి దుఃఖానుభూతికి వలయు ధైర్యముగా రూపొందును. మానవుడు తా నిచ్చాపూర్వకముగ్గా ననుభవించు బాధనుండియే యానందమునకు రాజమార్గము కన్పట్టును.

మనలోఁ బ్రతియొక్కని జీవితము ననేకుల జీవితములఁ బెక్కుతావుల స్పృశించును. మనము బలారోగ్యములను, ధైర్యోల్లాసములను వారితో సంపర్కమువలనఁ గాంచుచున్నాము. మనముపోవు కొందరియొద్ద నుపశాంతి సాహాయ్యములకెన్నఁడును లోపమురాలేదు. అంధకారబంధురములైన జీవితమందిరములలో దీపారాధనచేయు మహనీయులు పృథ్వీమండల సారభూతులు. మిక్కిలితఱచుగా మనము వారిప్రేమను, మైత్రిని మనవిగా భావింతుము. వారికి మనమెంత ఋణపడియుంటిమో మనము గుర్తింపము; దయాదాక్షిణ్యములకు, కృతజ్ఞతకును ఋణముతీర్చుట సాధ్యమైనవనికాదు. అది ప్రతిఫలాపేక్ష లేనిది. పరిశుద్ధ ప్రేమయున్నచోట, మానవుఁ డిచ్చునేకాని అమ్మఁడు; పవిత్రబహుమానము సంగీకరించు నేకాని, కోరిసంపాదింపఁడు. ఆత్మజ్ఞాన విపణివీధిలో, బ్రేమ న్యాయముకంటె నధికమైనది. న్యాయము, గుడ్డిదైన దేవతమాత్రమే. అందు లేకమాత్ర గుణమున్నదని ప్రేమించిన

వ్యక్తితలఁచుచోఁ, చిత్రియఁడు తనసర్వస్వమర్పించి, అపార్థ
దూషణ తిరస్కారములకేగాక, దుస్సహనిందకును, దారుణ
ప్రశీడనముఁకును సర్వదా సంగసిద్ధుడగును. ఎంతశ్రద్ధయైనను,
త్యాగమైనను జూపును. అంతరాత్మ మరణించి, లోకమంతయు
నొక గహనమై, హృదయము లెండి బీటలుదీసి, బుద్ధులు
నిస్సారములైన సమయమున, మనకాశోపశాంతుల నిచ్చునవి.
వస్తువిభాగశక్తియు, విమర్శయుఁగావు. మైత్రియుఁ బ్రేమయే,
ఇవియే మానవులకు నూతనశ్రేణి జీవితములఁజేకూర్చును. అవి,
ధనముకంటెను, గీర్తికంటెను, విజ్ఞానముకంటెను గొప్పవి.
అత్యంత దరిద్రులు పీనిని బడయవచ్చుచు; మహిమండలాధి
పతులు నీవిషయములో నధికులుగారు. అవి ఐదవులపైఁగాని,
ధనముపైఁగాని యాధారపడియుండలేదు. వానికిఁ గాలుసేతు
లవసరముకావు. అవి మానవుల నేత్రములలోఁ బ్రకాశించి,
ఒకమాటచేఁ గాని చిఱునగవుచేఁగాని అనురాగమును బ్రద
ర్శించును. గాఢాంధకారములో విద్యుత్తరంగమువలె, గృహ
ద్రిమైన కరస్పర్శ మానవు నుత్తేజితునొనర్చును, ప్రతిభా
వంతులు, మితమైన సంభాషణవలననో, మృదువైన సంజ్ఞవల
ననో, బ్రహ్మాండమైన ప్రభావముల నుదయిఁపఁజేసి హృదయ
పరివర్తనములఁగలుగఁజేయుదురు. మానవహృదయములలో
గుప్తమై, అణగియున్న మానవత్వము, ఆదర్శము పైకుబికి
గట్లుతేగి ప్రవహించును.

శాస్త్రములొప్పఁజెప్పఁగల పండితునికంటెను, ఆవేశము
లేని విజ్ఞానప్రచారకునికంటెను, మానవత్వసిద్ధినిొందిన యిట్టి

వ్యక్తిగత జీవితసంపర్కమే నాదృష్టిలో నుత్కృష్టమైనది. దుష్టుని, దీనునిపక్షమున నిలుచు సహజప్రకృతి, ఉన్నత సంస్కారముగలవాని ముఖ్యలక్షణము. ఏమానవుఁడు నింకొకని నెఱుంగఁడు. తా నెఱుంగని వానిని, తెలియనివానినిగూర్చి మానవుఁడెట్లు నిశ్చయభావమును వ్యక్తీకరింపఁగలఁడు? మన మన్యుల మాటలుపిని చేతలు చూతుము. వారిభావములను, హృదయములలోని తత్త్వములను మనమెఱుంగము. మానవుల అంతరాత్మలోని రహస్యప్రదేశములనుగాని, వారిహృదయములను గాల్చుచున్న అవ్యక్తకామములనుగాని మనము గ్రహింపజాలము. ఇంకొకవ్యక్తియొక్క అనుభవమును మనము ననుభవించినఁగాని దానిస్వరూపమేమో తెలియదు. అదియుఁ గాక, యింకొకని జీవితమునుగూర్చి తీర్పులుచెప్పటకు మనలో నెవరి హృదయములంతగాఁ బవిత్రములైనవి? ఎవరి శీలములంతగా నిష్కళంకములైనవి? ప్రతివ్యక్తి నాధ్యాత్మికముగాఁ జీర్చి పరిశీలించు నుపాయమున్నచో దండనార్హులుగాని వారెవరును మిగులరు. ఏదే నొక దుర్దమకామోదేకవశులమై, వివేకము గోల్పోయినపుడు మనమందరమును తలయెత్తలేని పరాభవపరిస్థితిలో నుండుము మనమందర మటవీపక్షి జాలమువలె, పంజరములో బంధింపఁబడి, బయటపడు నుద్దేశముతో మనఁజెక్కలతోఁ బంజరపుటూచలనుబెట్టి కొట్టుకొనుచున్నాము. తీర్పుచెప్పుట మిక్కిలికఠినముగ గర్హింపఁదగినది. న్యభిచారదోషమునఁబట్టువడిన నారీమణినిజూచి యామెనుగాదు జీసస్ ఖండించినది; ఆమెను నిరసింపఁబూనిన జడులనే

యాత్రాడు నిరసించెను. అజ్ఞానదూషితురాలైన యాదీనురాలి యెడ వారు ప్రవర్తించిన వారి మానసిక నైచ్యమును, వారి చిత్తగత పశులక్షణమును, వారిహృదయ క్షుద్రత్వమునుజూచి జీసస్ మిక్కిలి ఖిన్నుడయ్యెను. అట్టి విషభావకౌర్యమయము ద్వేషసంకులమునైన విమర్శగలచోట, జీసస్ చూపిన ప్రేమ యొక్కటే నిజమైనది. సత్పురుషు లెవ్వరినిగూర్చి నిరసనభావ మునుగాని, తామెవ్వరికంటె నధికులమనిగాని తలచుటకైన నిష్టపడరు. ప్రతివ్యక్తియు, దనహృదయగర్భమునఁ, దాను నితరులవంటివాఁడేయనియు, వారివలెనే తనకును మానవసహజమైన వ్యర్థభావములుగలవనియు నెఱుఁగును. 'మోహవిష్టుల మైనప్పుడు మనమందరమును నేరస్థులమే; ఆవేశముగలిగినపు డందరమును పీరులమే, 'అజ్ఞానముచేతను, సందర్భముల ననుసరించియు మనము భిన్నవిచిత్రరూపముల ధరింతుము. తమ్మా వేశించు జంతువాంఛలనుండి విడివడు శక్తి మానవులందరకును లేదు; కాని సర్వజంతువులలో మానవుఁడొక్కఁడే, ప్రకృతి వ్యామోహపాశములనుండి విముక్తుడగు నాత్మజ్ఞాన సంపాదనమునకు సమర్థుఁడు. కామమోహములకు మనలో నత్యధిక సంఖ్యాకులము దాసులము. కామపశులమైనప్పుడు, వస్తువులను మనము సహజస్వరూపములో దర్శింపజాలము. మనభావముల కనుగుణముగానున్న వానినే మనము నమ్ముదుము, కాబట్టి, మంచినే స్వీకరించి చెడుగును విడిచిపెట్టుట యోగ్యుడగు ప్రతిమానవునికిని విధియైయున్నది. ఘోరదుర్జనుని యందైనను, ఆర్పరాని దైవత్వ మను నగ్నిలోని నెరసొకటి

యున్నది, నిత్యత్వ రహస్యము లందరలోనున్నవి కాని కొందరిలోమాత్రమే యవి బహిర్ముఖములగును.

నేను కోఁగించుట కసమర్థుడననియు, మూర్ఖులు నన్నుఁ జలింపఁజేయఁజాలరనియు, నేను మూర్ఖులను సహించుటయే కాక, పాపులనుగూడ సహింతుననియు, నిరుపదేండ్లనుండి నన్ను బాగుగా నెఱిగిన యొకమిత్రుఁడు పరిహాసప్రాయముగాఁ బలికినాఁడు. ఈమిత్రునివిమర్శ అసత్యమని చెప్పఁజాలను. యోగ్యులకు, నయోగ్యులకుఁగల భేదమును దెలిసికొనుట సులభము కాదు. మానసికముగా భావములను మంచివనియుఁ చెడ్డవనియు విభాగింపవచ్చును; గాని మనుష్యులనట్లు చేయఁజాలము; ఏలన మనలోఁ బ్రతివ్యక్తియందును భిన్నపరిమాణములలో మంచియుఁ చెడ్డయు, ఉత్కృష్టతయు నికృష్టతయు, సత్యాసత్యములును గలిసియున్నవి. మఱియు న్యాయ్యాన్యాయ్యములఁగూర్చి సంఘమునకు విచిత్రభావములు గలవు. సంప్రదాయవిరుద్ధములగు వ్యక్తిగత సంబంధములు తప్పు; దేశములమధ్యమున యుద్ధకారణములగు పనులుమాత్రమేప్పు! కూరత్వము, మోసము, పరిపీడనము క్షంతవ్యములు; అనర్హుడగువానిని వానికిఁదగినరీతిని గొలిచి ప్రేమింపక, మిక్కిలి అధికముగాఁబ్రేమించుట గర్హింపఁబడును; కాని యిట్లు ప్రేమించుట దురదృష్టమే కావచ్చును గాని, నేరమగునా? ప్రతివిషయములో దోషఁగులు వెదకు కువిమర్మకులను, దంభాచార పరాయణులనుకంటె స్వేదవిహారులనే మిక్కిలి సులభముగా భక్తులను జేయవచ్చును. జీవితములోఁగల అసంతసైన దైన్య

స్థితి, అనంతమైన సుహృదయ ప్రకటనమును గోరును. సావ-
 పరతంత్రులు నలయునది దూషణము, గర్హణముకాదు, వారు
 వారియెడఁగోరునది మన సుహృదయము; వారొకింత సుఖలా-
 సులు; ఒకింత మర్యాదను విశ్రాంతిని గోరుదురు, లోకనింద
 వలనన, తాముచేసిన దుష్కార్యభారముచే నరములశక్తి
 శూన్యస్థితికిఁ బోవుచుండఁగా దిగ్భ్రమలోపగ్నులై విలపించు
 వారు, తాము సంపూర్ణముగా విశ్వాసముంచఁగలయొక
 సుహృదయుని మాత్రమే కోరుదురు. మానవానురాగము
 వారికత్యంత ప్రధానమైనది. దయచూపుటనఁగా నొకవిధమగు
 నిరసనభావమున్నది; అందుచే గతమును విస్మరించి, అనాగ-
 తమునకు సాయపడు నొకవిధమగు మృదువైన అనురాగము
 కావలసియున్నది. తుదివఱకు వినాశమార్గమునే పట్టనలయు
 నవసరములేదు. మానసికాధ్యాత్మిక తత్త్వమునుమార్చి, విల-
 యమార్గము నరికట్టి, యింకొక సూతనలక్ష్మ్యమును సాధింప
 నచ్చును. స్వైరవిహారివలె బర్హతాగ్రమునుండి అగాధములో
 బడి నశించుటో, లేక పుణ్యక్షేత్రముల దర్శించు యాత్రికుని
 వలె నుత్తరోత్తరోన్నతినందుటయో యనునది మనపై నాధార
 పడియున్నది. ప్రేమచే మంచిదారిత్రొక్కుటకు మార్పుకలుగ
 జేయఁగలమని నాదృఢవిశ్వాసము. కువిమర్శకుని స్థానమును
 మిత్రుఁ డాక్రమించి, మనలోని నిరర్థకవాంఛను, దుష్కామ-
 ములను మనదృష్టియెదుటకు దెచ్చి, నిర్మూలించుటలో కృతా-
 ర్థఁడగును. తాముచెప్పనదేమియును లేనికారణమునఁగొందరు
 మానము వహింతురు. తాముచెప్పకొనుట కెవ్వరును లేని

కారణమునఁ గొందరు మానము వహింతురు. నిక్కమైన మిత్రునితో నెంత భ్రష్టమతులైనను దమహృదయభారములను వెడలఁగఁగి యుపశాంతి నొందుదురు. నిజమగు నాప్తుఁడు మానవుని నైచ్యమెంత జగుప్సకరమైనదైనను, దానిని స్వస్వరూపములో దర్శించుటకు వెనుదీయఁడు, ఏలన, మానవునిలోఁగల యాత్మస్వరూపము సహజముగాఁ బ్రయమైనది. ఏమానవుఁడుగాని సహజముగాఁ గిరాతకుఁడుగాఁడు; సంస్కారమున కనర్హుఁడునుగాఁడు. ఎవ్వఁడుగాని, మానవాత్మనణచివేయుటకుఁగాని, మత్తుమందు పెట్టుటకుఁగాని, మోసగించుటకుఁగాని చిరకాలము సాధ్యపడదు. మానవవృత్తిలో నుత్తమభాగమాతనిలోని నిజమైనభాగమే; అదియే ఆతని ఆత్మస్వరూపము. జీవితమన్నచో నిట్టిదృష్టిగల మానవుఁడు మానవుల మాంద్య దౌర్బల్యముల సంతగా గణింపఁడు. చాల భక్తుఁడై నను; “ఇతరులు తప్పుచేయుటచే బ్రేమయెన్నఁడును సంతసింపదు; ప్రేమ, యోగ్యతనుజూచియే సంతసించును; పరులదొసఁగుల నెంచదు; ఉత్తమమైనదానినే నమ్ముట కుత్సహించును; ఎల్లప్పుడు ధైర్యముతో సహించుచుండును.”

మనకెవ్వరు ప్రియులో వారిచేతలను విమర్శింపఁబూనుట కష్టతమమైనకార్యములలో నొకటి. కాని యట్టిమిత్రుల విమర్శనమునే మనముకోరి, సంపాదించఁదగినది. ఇట్టి ధైర్యముకలిగిన కొలఁదియు నట్టి యాప్తునితో ననుబంధము దృఢతరమగుచుండును. నిజమగు నాప్తుఁడు మనలఁగూర్చి తెలిసి, యోగక్షేమ పరిశీలనము చేయఁగోరుటేకాక, మనలోతుపాతులనుగ్రుచ్చి,

చూచి, హృదయములో మూలమూలల పెదకి పరీక్షింపఁ జూచును. ఇట్టి క్రూరము, నిర్దయాత్మకమునైన మనలోని లోపముల నీవలీకిడ్చుట, మనకు దుర్భరమైన బాధనేగాక పరాభవమును గలిగించును. కాని చిత్తశాంతియు నాంతరంగిక సమతయుఁ గాంచుట కొక్కటేమార్గము కలదు: జ్ఞానమును సంపాదించుకొనుటయు దానిననుసరించి బుద్ధిమార్పుకొనుటయు నా పద్ధతి. మనము మనలనే మోసగించు పద్ధతిని విడిచి, పరిస్థితుల కనుగుణముగా హృదయపరివర్తనము చేసికొనవలెను. మనకే మన మనత్యమును జెప్పుకొన రాదు. మనము పరిపూర్ణముగాఁ బ్రేమించువఱకును మనము పరిపూర్ణముగా నెఱుఁగఁజాల మనుట నిజమైనచో, మనము పరిపూర్ణముగాఁ దెలియువఱకును బరిపూర్ణముగాఁ బ్రేమింపఁజాల మనుటయు నిజమే. అవమానభీతిచే మనము సాహించుటలేదు. మనము మనయందలి దారుణమైన అనౌచిత్యమును బయల్పఱచుచుంటి మనియు మనలను మనమే వీధినిబెట్టుకొనుచుంటిమనియు, మనకుమనమే అవమానమును జేసికొనుచుంటిమనియుఁ దలఁతుము. కాని నిజమగుప్రేమలో నట్టిభావముల కవసరములేదు; కాని క్రుత్రిమ ప్రేమ కిది యంతయు విచిత్రముగాను, అపూర్వముగాను కఠినముగాను దోచవచ్చును. సిగ్గుపడుటకుఁగాని, దాచిపుచ్చుటకుఁగాని యిందవకాశ మేమియునులేదు. ఈభావ మున్నంత కాలము మానవుఁడు శాంతచిత్తుఁడు కాఁజాలఁడు, ఒకమిత్రుని భావము విమర్శాత్మకముగాని న్యతిరేకముకాని కాఁజాలదు. వేనివలన మనము బాధపడుచుంటిమో వానినిఁగూర్చి పైకిఁ

జెప్పకొనుటవలన వానిబాధించుశక్తి నడలును. మనము సత్యము నెఱుంగనంతకాలము బాహ్యవిషయబద్ధులమై శూన్యాంతరంగులమగుదుము. మనకు మనపైఁగల మమకారమును వ్యామోహమును విడిచిపెట్టి యథార్థపరిస్థితిని బట్టబయటఁ బ్రదర్శించుట దుస్సహ ఘోరకారణమును, మహనీయత్యాగమునై యున్నది కాని దానికి దగినవిలువగలదు. మహాభారతము ననుసరించి, సత్యమనగా నుత్కృష్టశ్రేణికిఁ జెందిన తపోత్యాగములని చెప్పఁబడెను; మఱియు నిట్లుచెప్పెను; “సత్పురుషులకు సత్యము సహజమైనది. సత్యము శాశ్వతధర్మము, అత్యంతాదరబుద్ధితో నందరును సత్యమునకు మోకరిల్లవలెను. సత్యమే పరమగతి, సత్యమే ధర్మము, సత్యమే తపస్సు, సత్యమేయోగము, సత్యమే శాశ్వతబ్రహ్మస్వరూపము. సత్యము శ్రేష్ఠతమమైన యజ్ఞము, సత్యమే సర్వమున కాధారము.” అసత్యమును, మోసమును గావు; సత్యమును ఋజుత్వమును శాశ్వతమైతికిని, ఆత్మసాధనమునకును మూలాధారములు. పాపియైఁవాఁడు తానెట్టియున్న తస్థితికివచ్చెనో వక్త్రాణించు నిమిత్తము, దాను జేసిన పాప పంక మెంతటిలోతుగలదో దంభోల్లాసముతో వర్ణించు ఆధ్యాత్మికసగ్నత్వ ప్రదర్శనములవంటివి మాత్రము, మనము పైనిఁ బేర్కొనిన మిత్రునితోఁ జెప్పకొను మనశీలములలోని దోషగులనుగూర్చిన ప్రకటనములు గావు.

ఎవరిసంఖ్య లోకములో సమృద్ధిగానున్నదో, అట్టిదిక్కులేని దురదృష్టవంతులు, సుఖహీనులు నైనవారిలో నేకొలదిమందియొక్కయో విశ్వాసమును మనముపొందఁగలుగు

నదృష్టము మనలోఁ జాలతక్కువమందికే పట్టును. ఎవరిని సంఘము బహిష్కరించెనో, ఎవరిహృదయ విపంచితంత్రులు తాపత్రయ మాహావాయువులచే భగ్నములైనవో, వారే జయప్రదములైన జీవితములుగల వారికంటె నధికముగా మనల నాకర్షింతురు; ఏలన వారిలో మనకు జీవితముయొక్క రహస్యము, సౌందర్యము, విషాదము ప్రత్యక్షములగును. అనాధులయందును పతితులయందును ప్రత్యేకమైన గుణవిశేషమేమియు లేదుగాని విధిలోడనో లేక పరిస్థితులతోడనో అజేయమైన మానవుని లోని ఆత్మశక్తిసలుపు పోరాటముచూత్రము వారిలో మనము దర్శింపఁగలము. ఎంతవంచినను, ఎంతకొట్టినను, ఆత్మశక్తియెన్నఁడుచు భగ్నముకాదు, విశ్వాసమనఁగానేమో, అది యెచటనుండి యనగా బుద్ధినుండి లేక హృదయమునుండి వచ్చునో, యితరులతో నేమార్గముల ద్వారమున సంపర్కము పెట్టుకొనునో, మనమెఱుఁగము. అది నేత్రములలోఁ గన్పట్టునో లేక పలికిన పలుకులలో వినఁబడునో మనకుఁదెలియదు. అది విశేష విద్యాభ్యాసముచేఁగాని, విజ్ఞానముచేఁగాని లభించునది కాదు. ఇదియొక వింద్రజాలికవరము; కొందరికిఁ బ్రసాదింపఁబడి, కొందరికి మర్లభమైనది. ఈ యమూల్యమైన లక్షణములో లేకమాత్రము నాకుఁ బ్రసాదింపఁబడెనని నేను వెంటనే గ్రహించితిని. ఇందు నాఘనత యేమియునులేదు. వేదాంతమును గూర్చి ప్రసంగించు హిందువులు, ఆత్మప్రపంచములో నధిక పరిచయముగలవారని ప్రజలలో నొక మూర్ఖవిశ్వాసముగలదు. ఆ కారణముచే నూహించుటకు సాధ్యములైన సర్వవిధ క్లిష్టపరి

స్థితులలోను అభిప్రాయ సాహాయ్యముల సభిలపించుచు నాకుఁ బెక్కులేఖలు వచ్చినవి. ఇందుఁ గొన్ని అర్థరహితములు, కొన్ని కారుణ్యపాత్రములు, కొన్ని రెండులక్షణములునుగలవై యున్నవి. ఈ లేఖా రచయితలలోఁ దమ దుర్దశలనుండి బయల్పడుటకుఁ దమకుఁదోచిన పరిష్కారమార్గములనే విశ్వసించుచు సలహానిమిత్త మూరక వ్రాసిన మూర్ఖచిత్తులు, దంభ ప్రవృత్తులు పెక్కుమందిగలరు. కాని యప్పుడప్పుడు, దీర్ఘములైన లేఖలు రచించిన చిరమిత్రులు తమలేఖలవలన నన్నిహితులైనవారు, అదివఱ కేసంబంధమునులేని అపరచితవ్యక్తులు తమ దుఃఖములనుగూర్చియో, మిత్రుల దుఃఖస్థితినిగూర్చియో వ్రాయుచుండిరి. వయోవర్గ పదవీ విద్యాభేదములతో నిమిత్తములేనిదే నామిత్రమండలి దిక్కులేనట్టియు, దుర్దశోపహతులైనట్టియుఁ గొందరకుఁ గొంతయనురాగమును, గొంత సుహృదయమును జూపిన వ్యక్తులలో మొదటివాఁడనుగాని, లేక యేకైకవ్యక్తినిగాని నేనేఅయియుంటినని తెలిసికొని సంతసించితిని. కొన్ని సమయములలోఁ గొంతమందియెడ నాకుఁగలిగిన అమితానురాగము దురభిప్రాయహేతువైనది. కొందఱివిషయముతో నేనుజేసిన ఉత్తమప్రయత్నములన్నియు నిష్ఫలములైనవి. అనఁగా వీరివిషయమై గల సమస్యలను నేను సముచితమైన వివేకముతోఁగాని, సామర్థ్యముతోఁగాని పరిష్కరింపఁ జాలనైతినిని స్పష్టము.

ఏది యెట్లైనను, బెస్తుమంది నాసోదర మానవకోటితో సన్నిహితమైన సుహృదయ సంపర్కము నాకు లభించినందులకు

మిక్కిలి యానందించితిని. ఏదిగాని నిష్కారణముగాఁ దటస్థించు ననికాని, కాకతాళన్యాయముగా సంభవించుననికాని నేను నమ్మను. కోరికలు ప్రకృతిశక్తుల ద్వారమున మన కగపడకుండఁ గనే పనిచేయును. మిక్కిలి అప్రధానములుగా గోచరించిన తాటస్థములే మనజీవితములలో నపూర్వ పరివర్తనములకుఁ గారణములగును. ఆధ్యాత్మిక భూమ్యాకర్షణశక్తి యొకటికలదు. ఏల కొందరు మనలనాకర్షింతురో మనమెన్నఁడును బూర్తిగాఁ జెప్పఁజాలము. వారియందు మన కభిరుచికలిగి, వారి సనుసరింప కుండ నుండఁజాలము. సౌందర్యము తన్నుఁదా నెప్పుడును గ్రహింపఁజాలదని గోఢే చెప్పియున్నాఁడు. ఆకర్షణహేతువు కూడఁ గొంతయే మనకుఁదెలియును. కొందరు వ్యక్తు లేలఁ గొందరతో సంపర్కము గలిగియుండురో చెప్పఁజాలము. మన యిష్టానిష్టములకు నిజమైనకారణములు, మన స్వభావము యొక్క రహస్యస్థలములలో దాగియున్నవి, వానికిఁ దర్కముతోఁగాని హేతువుతోఁగాని యెట్టిసంబంధమునులేదు. నాకీ జీవితములో ననుగ్రహింపఁబడిన యనుభవము లశ్చతములైనవి. వానిద్వారముననే, నాస్వభావములోని రహస్యభాగము లన్నియు నా కద్భుతరీతిని వ్యక్తమైనవి. వానిమూలముననే, అధిక శక్తిష్టము, కష్టతరము నైనను, సధిక సమృద్ధి సంపూర్ణ తలతోఁ గూడిన సాంఘికజీవితముతో నాజీవితమునకు సన్నిహితసంపర్క మేర్పడినది. అవియే నాకు మానవసంబంధ బాంధవ్యములను గల్పించినవి; ఉన్న తానందములను, గాఢవిపాదములను గలుగఁజేసినవి; అవి నాజీవితమను వస్త్రనిర్మాణములోఁ బడుగుపేకలైపోయినవి. ఒకరీతిగా నవి నా భవిష్యద్దశా వాప్తిహేతుభూతములైనవి.

విషాద కష్టములు నాకును గలిగినవి; కాని, నాయత్నతకుమించిన ఆనందవర్తమాదములును నాకు లభించెను; అందు ముఖ్యమైనవి, ప్రజలు నాకుఁజూపి సమృద్ధికరములైన దయానురాగములు. వీనినిమిత్రము నేను కృతజ్ఞత చూపవలసినది మిగిలియున్నది. బుద్ధుఁడు క్రీస్తు మొదలు సామ్యామౌనపులవఱకు నిజమైన ఆత్మజ్ఞాన దృష్టిగలవారి మానసికహృదయస్వభావములలో నెట్టిఘోరదోషములున్నను, మానవజాతికిఁగల దుఃఖభారమును తగ్గించుటకొఱకును, ఏవిలేకున్నచో, జీవితయాత్ర కష్టమై, అందుచే మానవకోటి మార్గమధ్యమునఁ గ్రుంగి కూలిపోయియుండెడిదో అట్టి ఆశాప్రోత్సాహముల బలవత్తరము లొనర్చుట కొఱకును వారు కృషిచేసియుండిరి. ఏకొలదిగా నైనను మనము వారిమార్గమునే యనుసరింపఁ దలఁచితిమేని, దీనులకు సాయపడి, మనము దుఃఖతుల కుపశాంతి నీయవలెను. దరిద్రులతోడను, దీనులతోడను, అల్పులతోడను; ఆర్తులతోడను నిండియున్న ప్రపంచముయొక్క భేదభారము నెక్కువగా మనము భరింపలేకపోవుచున్నాము; ఏలన మనజ్ఞానదృష్టి స్వార్థపరతంత్రమై యున్నది. ఏడ్చుచున్న చంటిబిడ్డకొక చిఱునవ్వు నొసఁగి, దుఃఖపంకమగ్నమై యున్న వేటొకని నోదార్చి, ఆశాప్రోత్సాహముల నిచ్చి, నవ్యమార్గమును బట్టునట్లు చేయఁగలమేని మనము జీవితమంతయు మానమును భరింపవలసి వచ్చినను నష్టములేదు. ౧.

౧. ప్లో|| నత్వహంకామయే రాజ్యం వస్త్వగ్గమ్ వత్సనర్భవమ్,
కామయే దుఃఖతప్తానామ్ ప్రాణినామ్ ఆర్తినాశమ్.

టోక్కియో ఉపన్యాసము

మిత్రులారా,

ఈదశమ ప్రపంచ మత సమాజముయొక్క అంతర్జాతీయ మహాసభకు ప్రారంభకునిగా న న్నాహ్వానించిన కార్యకర్తలకు నేను కృతజ్ఞుడను. గత సంవత్సరములలోఁ గొన్ని యీసమాజ సమావేశములందు నేను పాల్గొనియుంటిని. ఈప్రపంచ మత సమాజమునుగూర్చి, శ్రీ శాస్త్రులుగారు నేడు మనకుఁ దెలియ పఱచియుండుటచే దానిచరిత్రను గూర్చి నే నేమియు నిపుడు పఱలఁ బ్రసంగింప నవసరములేదు. మనము మనతరమువారు అణువును భేదించి, హైడ్రజన్ బాంబును జేసినవారని చరిత్ర మున లిఖింపఁబడుటకు మనమిచ్చగింపము. దూరస్థములైన దేశముల నేకప్రపంచ సమాజముగా మన తరమువారు మార్చినారని చరిత్రలో రచింపఁబడుటను మనము కోరవలసి యున్నది. ఇదియే మనకందరకును గల కాంక్ష. జాతులన్నియు నొండొరుల ద్వారములయొద్దకు వచ్చియున్నవి; మనమందర మొక కుటుంబముగా జీవించ నేర్వకున్నచో మనభావిదశ, నిరాశాపూరితమని చెప్పవచ్చును.

ప్రకృతిశాస్త్ర యంత్రనిర్మాణ విజ్ఞానాభివృద్ధివలనఁ బ్రపంచమంతయు నొక్కజాతిగాఁ దెలియవచ్చినది. దానికి మానసికమైన యేకత్వమును, ఆధ్యాత్మికమైన సంయోగమును ముఖ్యవసరములైయున్నవి. ప్రపంచజాతులన్నిటి నేకముఖము

నకుఁ దెచ్చుటక సేకసంస్థలు పనిచేయుచున్నవి. ఐక్యరాజ్యసమితి, అందలి విద్యాసాంఘికార్థికశాఖ మున్నగున వున్నవి. ఏల ఐక్యమతసమితి యొకటుండరాదని మనమడుగవచ్చును. అందలి మతములన్నియు విశ్వసోదరత్వమునందును, లోకశాంతియందును విశ్వాసమును బ్రకటించి, మానవుని, తన మానవత్వదశ నుండి, దైవత్వస్థితికిఁ దోడ్పానిపోవుటలో సాయపడవచ్చును. మన మన్యోన్యము సహకరింపవలసివచ్చినపుడు మనకుఁగొన్ని యిబ్బందులు గోచరించును. ఈప్రపంచ మతసమాజ కార్యక్రమములోఁ బనిచేయుచున్న దేశములలో భారతదేశమధికముగాఁ బాల్గొనుచున్నదని విని మిక్కిలి సంతసించుచున్నాను. ఈసమాజమును నడపుచున్నవారిలోఁ బెక్కునామములు భారతీయులనైయుండుట గన్పట్టుచున్నది. దానికిఁగారణము విశ్వమత సమాజభావము భారతీయమానసిక వాతావరణమున కనుగుణమైనదగుటయే.

మనము సకలమతసహకార సమాజమని నామకరణము చేసినపుడు సర్వమతముల వ్యక్తిత్వమును మనము కాపాడుటకు యత్నింతుమనియే భావము. అనగా మనమెట్టి కలుగూర గంప మతమును ప్రోత్సహించుటలేదు. మతములన్నియుఁ గలిసిపోయి, యొకమిశ్రమమతము తలయెత్తవలెనని మనకోరిక కాదు. సకలమతములను తమప్రత్యేకలక్షణములను గాపాడుకొమ్మనియే చెప్పుదుము; కాని, ఒండొరుల సర్థముచేసికొని, తనకంటె నితరమతములలో నెట్టివిలువగలదో, యెట్టి మనోహర విషయాములు, సమంచితభావములున్నవో తెలియునిమిత్తము,

పరస్పరము కలిసికొని, యానందింపుడవి చెప్పునుము. ఏకప్రమాణమును సాధించుటకాని, భిన్నతలేని యొకేమతస్వరూపమును నిర్మించుటకాని, మనయాశయముకాదు, ఇతరమతముల నెఱిగి యర్థముచేసికొని పరస్పర సహకారముసకిచ్చగించు వ్యక్తులకు సోదరభావమును సాధించుటే మన మహదాశయమైయున్నది.

భారతదేశ చరిత్రారంభకాలమునుండియు, మతమనగా నాత్మజ్ఞానసిద్ధియు సర్వప్రాణికోటిని ప్రేమించుటయు సనుభావము వ్యాప్తిలోనుండెను. మహేంజోదారో నాగరికతనుజూపు చిహ్నములలో నొక శివవిగ్రహముగలదు. లోజూపుగలిగి నమాధిగతమై, సర్వకామములను జయింపఁబూని, సర్వభూతమైత్రితో ధ్యానించు దివ్యమూర్తియది, అనగా, లోపల పూర్ణజ్ఞానము, వెలుపల భూతదయ, యీరెండును మతజీవితరూపద్వయము, ఆశివునిమూర్తి, భారతదేశ తత్త్వవాతావరణమున కనుగుణమైనది. అట్టి మూర్తిలక్షణములే, బుద్ధునియందును, ఉపనిషత్సాహిత్యములందును, మహావీరునందును, జ్ఞానులయందును నట్టి యాదర్శములకొఱకే కృషి చేయుచున్న నేటి స్వాములయందును భక్తులయందునుగూడ గోచరించుచున్నవి. ఆధ్యాత్మికానుభవమనగా మానవత్వమునుండి దైవత్వమునందుటకుఁజేయు సాధనమైనచో నదియే మతలక్ష్యమైనచో, సాంఘికమతవిముక్తికై యెట్టిమార్పులేని ప్రత్యేకమార్గములను భారతీయులు బలవంతముగా శాసించి యుండలేదు. జలములో సంచరించు మత్స్యముల కెన్ని బాటలు

గలవో, ఆకసమున విహరించు పక్షులకెన్ని దారులున్నవో, అన్ని మార్గములు పరమాత్మనుజేరుటకుఁ గలవని ఉపనిషత్తులు చెప్పుచున్నవి.

దేవునిజేరుటకై యత్నించు ఆత్మాన్వేషకుని మార్గమిట్టిదని నిర్వచింపసాధ్యముగానిది. మానవునందుఁగల ఆత్మ అనంతమైనదైనచో, పరమాత్మనుగూర్చిన ఆత్మయొక్క ప్రవృత్తి విధానముగూడ ననంతమైనదేగావలెను. కావుననే, ఆత్మజ్ఞాన సిద్ధికి, నిశ్చితపదములు, రాజమార్గములునులేవు.

ఇతరమతములను గౌరవించి, వానియందలి గుణములను మన్నించుమార్గము, దేశమునకుఁ గొన్ని యిక్కట్టులనుదెచ్చి పెట్టినమాట నిజమే, కాని, దేశమి మార్గమును విడిచి పెట్టలేదు. నేటి భారతదేశ రాజ్యాంగ నిర్మాణసూత్రము తాకికమని చెప్పుటలో, నీవు జడపదార్థమును, భౌతికసుఖములను నారాధింపవలెనని దానియభిప్రాయముకాదు; దానిభావమేమనఁగాఁ బ్రజానామహానములోనున్న సకలమతములను గౌరవించునట్టి స్వశాఖాస్వమత దురభిమానములులేని స్వచ్ఛమతాసక్తి ముఖ్యమైనదనియే. అన్యమతస్థుల మతాభిమానములను నిరసింపని విశాలభావమును గలిగియుండు నాధ్యాత్మిక సత్ప్రవర్తనమే మనకు వలయునది. భారతదేశము తాకికరాజ్యమనుటలోని తాత్పర్యమిదియే.

జపానీయుల జీవితవిజ్ఞానములపై నఖండప్రభావము జూపిన బుద్ధభగవాను నుపదేశ మిట్టి సిద్ధాంతమున కనుగుణమై యున్నదని చెప్పవచ్చును. బుద్ధుఁడు ద్వేషించునది సిద్ధాంత

సంబంధమైన వివాదము. నిరూపించుట కవకాశములేని పరమార్థమునుగూర్చిన కేసల సిద్ధాంతములలోని వ్యత్యాసముల నెత్తుకొని తానుజీవించిన కాలమునందలి ప్రజలు, తుదిలేని వివాదములతోఁ దమజీవితములను వ్యర్థముచేయుచుండుట నాతఁడు గాంచినాఁడు. ఈక్రియాశూన్య వివాదములు, నిజమైన మతాభిమానులకుఁ గలతప్రకృతి, విసుగును, జగుప్సను గలుగఁజేసినవి. అందుచే బుద్ధుఁడు చెప్పినాఁడు; “ఏవ్రామాణ్యమును గుడ్డిగా నంగీకరింపకుఁడు.” అతని మహావాక్యములలో నొకటి యిట్లు చెప్పుచున్నది: “పరీక్ష్య గృహ్యమ్మద్వాచో, నతు గౌరవాత్.” అనగా “నేను జెప్పినదానిని నాయందు గౌరవముచే నంగీకరింపకుఁడు, దానిని మీ హేతుసామర్థ్యముచే బరీక్షించియే యంగీకరింపుఁడు.” ఈవిధముగా మతవిషయములనుగూర్చి యాతఁడొకవిధమైన హేతుదృష్టిని లోకమునకుఁ బ్రదర్శించినాఁడు.

మూఢవిశ్వాసమునకును, నాస్తికతకును మధ్యేమార్గము ననుసరింపుడని యాతఁడుపదేశించినాఁడు. మూఢవిశ్వాస మన్నిప్రశ్నలకును సమాధానములిచ్చును: నాస్తికత యేప్రశ్నలకును సమాధానములులేవను. అతివాదములగు నీరెంటిని విడిచి, మధ్యేమార్గమగు పరిశీలనదృష్టి నాతఁడు బోధించెను. నీవు కన్నులు తెరిచి లోకమును జూచినపుడేమి చూచుచున్నావు; సమస్తము గతించిపోవుచున్నది: ప్రపంచము సంసారము; ప్రకృతియొక్క జ్ఞాపకరూపము, అత్యున్నత నాగరికతలును, శ్రేష్ఠతమ కళాస్వరూపములును, శిల్పనిర్మాణము

లును, సర్వమును మింగివేయు వినాశలక్షణమును గర్భమునఁ దాల్చియున్నవి. హేతునేత్రములతో లోకమును మనము మొదటఁజూచినప్పుడీ లక్షణము గోచరించును. అప్పుడాతఁడు ప్రశ్నించినాఁడు; “ఈయవరిపూర్ణతయను చీకటినుండి బయట పడి అమర్త్యత్యమలేక నిర్వాణస్థితికిఁబోవుట కేదేనిమార్గమున్నదా? : “సంసారమునుండి నిర్వాణమునకుఁ దోడ్కొని పోవు తెన్నుగలదా? ” అప్పుడాతనికొక యతిపుంగవుఁడు కనపడి, ప్రశ్నింపఁగా, “ఓ సరపుంగవా! జన్మమృత్యుభీతవా - జన్మమృత్యుభయముచేత నేను శ్రమణుఁడనైతిని - ప్రకృజితో స్థిమౌక్షాపేక్షయా - మృత్యుంజయత్వమును నేను పొందితిని, - నాకిక కాలమనినను, మరణమనినను - భయములేని పదవిని గాంచితిని! చెప్పకొను సామర్థ్యమునిచ్చు సన్యాసశ్రమమును స్వీకరించితిని”ని చెప్పినాఁడు. ఇదియే బుద్ధుఁడు చూచిన సుప్రసిద్ధ చతుర్విధ దృశ్యములలోను మొదటిది! కాలుష్యముల మధ్యమున నిష్కలుషమైన దానిని, మరణశీలముగల వస్తువులమధ్యమున, జావులేని దానినెట్లు మనము చూడఁగలము. బుద్ధునికా యతిపుంగవుఁడు ధ్యానసాధనములనేర్చి, జ్ఞానసిద్ధిని ప్రసాదించెను. ఆతఁడట్లేచేసి, కృతార్థుఁడయ్యెను. ఒక అభినవతత్త్వజ్ఞుఁ డిట్లుచెప్పినాఁడు; “ఏకాకియై యున్నప్పుడు మానవుఁడేమిచేయునో అదియే యాతనిమతము. ఈయేకాంతక్షణములలోనే మానవుఁడు ప్రపంచఘోషముండి నివృత్తిగాంచి, సుఖాసీనుఁడై, సత్యమును లేక సౌందర్యమును, లేక శ్రేయస్సునుగూర్చి తెలిసికొనుటకై తనసకల మానసికశక్తు

లను కేంద్రీకరించును. ఇట్టి క్షణములలోనే మనము సత్యమును దర్శింతుము. సెన్ పద్ధతిగల బౌద్ధమతమును జపాను అభ్యసించుటలో నాశ్చర్యములేదు. సెన్ అనగా ధ్యానము, మనము ధ్యానమువలననే, నస్తువుల పరమార్థస్వరూపమును దెలిసికొనఁగలుగుదుము. మానవుఁడు తనదేహ మానసబుద్ధులను నాచ్ఛాదనములకు దాటి, యింకను లోనికిఁబోయినపుడు, వాని కది గోచరించును. అచట నాతఁడు, కాలములోని పూర్వాపర భేదమునకుబదు లేకకాలస్థితిసనఁగా శాశ్వతస్థితిని గాంచి నిర్వాణసిద్ధి నందఁగలఁడు.

పరమగతియైన నిర్వాణమనగానేమో, మనకు బుద్ధుఁడు భావాత్మకముగాఁ జెప్పియుండలేదు. బుద్ధుఁడే దానికి మార్గమును జూపఁగలఁడనియు, బ్రతివ్యక్తియు దానికొరకై దీక్షతో కృషియొనర్పవలెననియుఁ జెప్పెను. మనకు మోక్షసిద్ధినిచ్చు బుద్ధుఁడు లభింపకున్నచో, మనము కఠోరదీక్షతో దానికై సాధనచేసి, సత్యావ్వేషణ మొనర్చినచో సాధింపఁగలము. ఇది మనసులోనుంచుకొని బుద్ధుఁడు సత్యమును గూర్చి యెట్టిసర్వచన సూత్రములను నిర్మింపఁబూనలేదు. మిఱియు నాతఁడు వాగతీతమైన సత్యమును వచించుటయు నుపదేశించుటయు నెట్లనివలికినాడు; “అనక్షరస్య ధర్మస్య శ్రుతిఃకా, దేశనాచకా?”. “నేనుమిమ్ము మార్గమునఁబెట్టి, యెటు‘బోవలెనో మాత్రమే చెప్పెదను. అష్టాంగ ధర్మమార్గముననుసరించి గమ్యస్థానమును జేరుఁడు.” ఇదియే బుద్ధుఁడు తెల్పిన ఉపదేశము. గమ్యస్థానమును జేరక, దానికై సాధనము

చేయు ననుచరులలో విభేదబుద్ధిని బుట్టించుటకు మాత్రమే యుపయోగపడునత్యమును గూర్చిన సూత్రప్రవచనమాత్రండు చేయ నిరాకరించినాడు.

నిజముగా మనలోఁ బెక్కు-మందికి సత్యస్వరూపదర్శనము లభింపదు; లభించినవారు తిరిగి మనరంగమున కరుదెంచి, సత్య స్థితి స్వరూపములను మనకువర్ణించి చెప్పుట కవకాశములేదు. ఈకారణములచేతనే, యాతండు మనకిచ్చిన యుపదేశము; “పిడి వాదములను బెట్టుకొనకుండు; త్రోవవెనకి కొనుండు; మీరు పరమావధి చేరఁగలరు.” ఏనుఁగు రూపమెట్టిదో తెలిసికొన యత్నించిన గుడ్డివారు, తామొక్కరేచూచిన ప్రత్యేకావయ మును గజముగాఁజెప్పిరిగాని, వారికి దృష్టిభాగ్యము ప్రసాదిం పఁగా, ఁదాము జూచిన భిన్నభాగదృశ్యములన్నియు నొకే సంపూర్ణ గజములోని వని గ్రహించిరి. అన్యమతవిశ్వాసము లను, ఆధారములను మనము గౌరవించుట విధియని మనకనేక రూపములలో నూరిపోయఁబడినది. ఈవిధమైన భారతీయ దృక్ప థముతోఁ బరిచయములేనివారికి, భారతదేశమును బాలించిన పృథ్వీశులు, మతాంతరులగు క్రైస్తవులకు ‘చర్చిలు’ మహమ్మ దీయులకు ‘మాస్కులు’ పారసీకులకు, అగ్ని దేవాలయములు కట్టించియిచ్చి, పోషించిన విధమాశ్చర్యమును గలిగించును. మీజపానుదేశములో పింటోమతము, బౌద్ధమతమునున్నవి. ఇవి పరస్పరవిరోధముగలవికావు. రెండు మతముల చిహ్నము లొకే దేవాలయములో నుండుటయుఁ గలదు. చైనాదేశములో టాయ్ మతము, కాన్ ఫూషన్ మతము, బౌద్ధమతము మూడును

గలవు. భిన్నమానసికదృక్పథములలో నొకే మానవులీ భిన్నమతముల నంగీకరింతురు. వారు దేవునారాధింపఁ గోరుదురు; వారి కత్యంత సమీపముననున్న దేవుని దర్శింతురు. ఈ కారణముల చేతనే, ప్రాచ్యమతదృష్టికలిగిన మీప్రజలీ దేశములలో, వివిధమతసౌందర్యమునకై వాంఛించు సభిలాషను వ్యక్తపఱచుచున్నారు. ఆధునికవైజ్ఞానికవిమర్శలమూలమున, నితరమతములు గూడ నిట్టి నిశ్చయము వైపునకే పయనించుచున్నవి.

దేవుఁడు మోజెస్కు గోచరించి, తనకు శత్రువులుండరాదనియు నితరదేవత లందరను నిరసనభావముతోఁ జూడవలెననియు బోధించినట్లు చెప్పనగును. ఇది యొకవిధమగు ధర్మదీక్షయని తలఁపఁబడెను. కాని యితర మహాప్రవక్తలైన, ఏమెస్, సీహె, ఈశయ్య, మున్నగువారు విశ్వకల్యాణప్రదములగు న్యాయ్య ధర్మములే ప్రధానము లని చెప్పిరి. ఈ ప్రజలందరు ధర్మమార్గమున వినయ వినమితోత్త మాంగులై నడచుటయే తప్ప దేవునికి మఱేమి కావలయును? క్రైస్తవ ప్రపంచమున నేటి విజ్ఞానవేత్తలుమాత్రము స్వాభిమానపూరితమైన యిట్టి పాక్షికవాదములకుఁ దలలొగ్గుట మానిరి. చరిత్రలో నొక ముహూర్తములో నేకొలదిమందిగో సర్వేశ్వరసాక్షాత్కారము సంప్రాప్తించె నని యీవాదము చెప్పను. పరస్పర సమన్వయ శూన్యములైన వారి చేతలను గూర్చిన గాథలను వారు పేర్కొందురు. కాని అభినవ వైజ్ఞానికులు క్రైస్తవ మతములోని కేంద్రములైన ప్రాతిపదిక సత్యాంశముల నుగ్గడింప యత్నించు చున్నారు; అవేవన, “సత్యము మిమ్ము ముక్తుల నొనర్చును; మీకు మోక్షము

వలయుచో సత్యమును దెలిసికొనుడు. మన అజ్ఞాననిద్రనుండి మేల్కొని, తిరిగి జ్ఞానముచే బునర్జన్మమెత్తుమని జీసస్ కోరుచున్నాడు. “లెమ్మో! నిద్రనుండి మేల్కొనుము” “నీవు జ్ఞాన హీనుడవై యున్నావు, నీదృష్టిని మార్చుకొని, బుద్ధిని సంస్కరించుకొనుము. అజ్ఞాన దశనుండి జ్ఞానదశకుఁ బోవుటే మత ప్రయోజనము; ఐహికస్వర్గరూప సత్యమును గూర్చి యింక నుత్కృష్టతరమగు విజ్ఞానమును, ప్రాకృత స్థితినుండి, తీక్షణతరమైన భావసిద్ధిని గాంచుటే మతములోని సారము. సర్వ మతములు వక్కాణించున దిదియే. మతముల మూలాధారము నకుఁ బోతిమేని మతమనగా పారమార్థికముగా నొక్కటే యను భావమే వ్యావహారిక ప్రపంచములో భిన్నరూపములలో వ్యక్తమగుచున్నది. మనము వక్కాణింపవలసినది భిన్నత్వముకాదు; ఈమతము లన్నియు నేమి సాధింప యత్నించుచున్నవో మనము తెలియవలెను. సక్రమమైన పరిణామమును జూచినచో, మన మొకమెట్టునుండి యింకొక మెట్టునకు గమనించుచు నేడు మనము మానవఘట్టము జేరితిమి; ఇదియే గమ్యస్థానమనుటకు వీలులేదు. మానవుఁ డింకను ముందునకుఁ బోవలసిన ఘట్ట మొకటి యున్నది. బుద్ధిఘట్టము నుండి ఆత్మఘట్టమునకును, న్యాయ్యమునుండి బౌద్ధార్యమునకును, సిద్ధాంతజ్ఞానమునుండి కర్మాచరణనీక్షకును మనము పోవలసియున్నది. ఇట్టి విజ్ఞాన పరివర్తనము సంభవించినగాని, మానవుఁడు ఛాను నిర్ణయించుకొన్న గమ్యస్థానమును జేరు యాత్రను బూర్తిచేసిన వాడు కాఁజాలడు. పరిణామములోని యీమార్పు భౌతిక

మైనదికాదు; అది యాతని ధర్మదీక్ష, మానసిక జీవితమునకు సంబంధించినది. మనము పొందవలసిన అభ్యుదయము మానసిక రంగమునందే.

భారతీయ వైజ్ఞానికులు మనము పొందవలసిన గమ్యము బ్రహ్మజ్ఞానసిద్ధియందురు; మోక్షమునిచ్చు సత్యసందర్శన మని క్రైస్తవు లందురు; దైవమున కధీనులము కావలెనని మహమ్మద్ పవిత్రపలికి, తన్ములముననే పూర్ణశాంతి చేకూరగలదని చెప్పెను. దేవుడు తన దూతను బంపనిదేశ మొక్కటియు లేదనియు నాతడు చెప్పెను. భగవంతు డనగా సర్వప్రాణికోటినిఁ బ్రేమించువాడనియు, శ్రద్ధాభక్తులతో సమీపించువాని కాతఁ డెదురేగి కాపాడుననియుఁ జెప్పఁబడెను. మనము పరిశుద్ధహృదయములమైనచో; మతములను గూర్చిన శుత్రపాండిత్యము గాక, నిజముగా మనము నిశ్చయ విశ్వాసవశులమై, మనస్వక్తిత్వము మార్చునొంది, ఉజ్జ్వలమైనచో, సర్వమతమూల సత్యము మన కెఱుక పడిన దన్నమాట. గర్వము, అసహనము, స్వీయాధిక్య భావము, గలిగి, తనదికాక తక్కినమతము లన్నియుఁ దుడిచి వేయఁదగినవను నిశ్చయము గలవ్యక్తి నిక్కముగా మతాను యాయి కాఁజాలఁడు. ఇతరమతములన్నిటిని త్రోసిపుచ్చి, సర్వ మతాంతరులను నీమతములోఁ గలుపుకొను దృష్టి నీకున్నచో నీవింకను మతమన నేమో అర్థముచేసికొను స్థితికిరా లేదు. కాబట్టి ముఖ్యమైనది, సకలమతగౌరవము. నీ కాథ్యాత్మికమైన వినయ ముండవలెను. నీకొక్కనికే దేవునిదర్శనము కలిగిన దనియు, సత్యమునంతను నీవే గ్రహించితి వనియు, నీవు తలఁచిన దేవుని

ధర్మమునకై సర్వప్రపంచము నీమతమును స్వీకరింపవలె ననియు నొక గర్వము, దురహంకారము, నీకు బయలుదేరును. హిందూదేవుడుగాని, మహమ్మదీయదేవుడు గాని, బౌద్ధదేవుడుగాని లేడు. మన మందరమును నమ్ము దేవుడొక్కడే. ఆతడు ధర్మప్రేమస్వరూపి. ఈవిధమైన సిద్ధాంతమును మన మంగీకరించునో, మనకు సోదర మైత్రి సిద్ధించు ననుటలో నాకెట్టి సంశయమును లేదు. మతము లన్నియు నొకదానితో నొకటి సహకరించి, పనిచేయునెడల నవి తమతమ ధర్మముల కనుగుణముగాఁ జెంపొందును.

సాహసమే జీవితమునకుఁ బ్రాణము. మతముకూడ నట్టి సాహసమార్గమును బట్టవలెను. మనము చేసినయెడల పిడివాదములను విసర్జించి, అభినవహేతుదృష్టి సమన్వితములగు నాదర్శములకు విరుద్ధము లైనవానిని విడిచిపుచ్చి, కేంద్రసత్యముల నారాధించు నిమిత్తమై మనము విశేషత్యాగము చూప వలసివచ్చును. ఆపని మనము చేయునెడల, మానసికాధ్యాత్మిక రంగమున నేకత్వము గల ప్రపంచమును మనము సుప్రతిష్ఠిత మొనర్చినవార మగుదుము. ఇదియే నేటిప్రపంచము కోరునది. నేడు నన్ను గౌరవించి నాచేఁ బ్రారంభముచేయించిన యీ సర్వమత సహకార సమాజము, నేనుజూపిన భావముల ననుసరించి, వినయ వివేకములతోఁ బురోగమనము చేయుదురని విశ్వసించుచున్నాను, అభివందనములు.